

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra kulturních a náboženských studií

obor Náboženská výchova

**Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi
po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost**

Bakalářská práce

Autor: Monika Dušíková
Studijní program: B 7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Náboženská výchova (BNV)
Vedoucí práce: doc. PhDr. Tomáš Petráček, Ph.D., Th.D.

Zadání bakalářské práce

Autor: Monika Dušíková

Studium: P13666

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Náboženská výchova

Název bakalářské práce: **Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz pro současnou křesťanskou společnost**

Název bakalářské práce AJ: The importance of St. Wenceslas pilgrimages in Stará Boleslav after 1989 and their legacy for todays Christian society

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce se zabývá zpracováním Svatováclavských poutí po roce 1989 a jejich významem. - Přehled Svatováclavských poutí po roce 1989 - Významné osobnosti těchto slavností - Význam Svatováclavských slavností pro dnešního křesťana

Jaroslav Kadlec: Dějiny katolické církve Zdeněk Boháč: Poutní místa v Čechách Václav Ryneš: Palladium Země české Karin Pátrová: Stará Boleslav a její místo v českých církevních dějinách

Garantující pracoviště: Katedra kulturních a náboženských studií,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: doc. PhDr. Tomáš Petráček, Ph.D., Th.D.

Oponent: Mgr. Petr Macek

Datum zadání závěrečné práce: 25.11.2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Praze dne 1. 6. 2016

Monika Dušíková

Anotace

DUŠÍKOVÁ, Monika. *Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz pro současnou křesťanskou společnost*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016. Bakalářská práce.

Bakalářská práce je zaměřena na přehled a význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989. První část je věnována historii tohoto poutního místa. Práce popisuje život a dobu sv. Václava. Počátky Svatováclavské tradice a dále rozvoj poutí ve Staré Boleslavi v průběhu doby. Druhá část práce se zabývá porevoluční obnovou poutí ve Staré Boleslavi. Vznikem Národní svatováclavské pouti a postupným vývojem poutí až do současnosti. Práce popisuje papežskou návštěvu v roce 2009, významné události a osobnosti, které se zasloužili o obnovu poutí ve Staré Boleslavi. Poslední část práce zpracovává současný rozvoj poutního místa a celkový význam poutí pro dnešní společnost. Výsledkem bakalářské práce je ucelený přehled Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich význam pro dnešní společnost.

Klíčová slova: Stará Boleslav, Svatý Václav, Svatováclavská pout', Svatováclavská tradice a úcta, Papežská návštěva.

Annotation

DUŠÍKOVÁ, Monika. *The importance of St. Wenceslas pilgrimages in Stará Boleslav after 1989 and their legacy for today's Christian society*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2016. Bachelor Thesis.

The thesis is focused on the overview and the importance of the St. Wenceslas pilgrimages in Stará Boleslav after 1989. The first part is devoted to the history of this pilgrimage site. The work describes the life and epoch of St. Wenceslas. The origins of the St. Wenceslas tradition and further development of the pilgrimages in Stará Boleslav over time. The second part of the work deals with the post-revolutionary restoration of pilgrimages in Stará Boleslav. The beginning of the National pilgrimage to St. Wenceslas and the gradual development of the pilgrimages to the present. The work describes the papal visit in 2009, significant events and personalities that have contributed to the recovery of the pilgrimages in Stará Boleslav. The last part of the work processes, the current development of the pilgrimage site and the overall importance of pilgrimages for today's society. The result of the Bachelor thesis is a comprehensive overview of the St. Wenceslas pilgrimages in Stará Boleslav after 1989 and their importance for today's society.

Keywords: Stará Boleslav, St. Wenceslas, St. Wenceslas pilgrimage, St. Wenceslas tradition and respect, Papal visit.

Obsah

1. Úvod.....	1
1.1 Úvod	1
1.2 Cíl práce.....	2
1.3 Zhodnocení pramenů a literatury.....	3
2. Historie poutního místa	4
2.1 Život a doba sv. Václava	4
2.2 Kult sv. Václava ve středověku	7
2.3 Poutě ve Staré Boleslavi v období novověku	9
2.4 Význam poutního místa v 19. a 20. století	13
3. Postavení poutního místa Stará Boleslav na přelomu tisíciletí	18
3.1 Stará Boleslav v 90. letech minulého století.....	18
3.2 Vznik Národní svatováclavské pouti	19
3.3 Národní svatováclavská pouť v letech 2004-2008	21
3.4 Papežská návštěva ve Staré Boleslavi v roce 2009	23
3.5 Národní svatováclavská pouť v letech 2010-2015	27
3.6 Významné osobnosti a události v rámci svatováclavských oslav	31
4. Poutní místo Stará Boleslav v současnosti	34
4.1 Rozvoj poutního místa a jeho okolí.....	34
4.2. Poutní cesty do Staré Boleslavi	35
4.3 Význam poutí	38
5. Závěr.....	41
Bibliografie.....	43

1. Úvod

1.1 Úvod

Tématem této bakalářské práce je „Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989“. Toto téma jsem si zvolila zcela záměrně. K poutnímu místu Stará Boleslav mám osobní vztah. Ráda se do tohoto místa stále vracím a je pro mě druhým domovem. V průběhu doby jsem měla možnost pozorovat, jak toto poutní místo vzkvétá, začíná se obnovovat a rozrůstat. Pravidelně jsem se zúčastňovala poutních slavností. Měla jsem příležitost zažít neopakovatelnou atmosféru začátku Národní svatováclavské pouti v roce 2003, návštěvu papeže Benedikta XVI. a další vývoj Svatováclavských poutí, až do současnosti. Každá z těchto poutí byla něčím výjimečná. Nezapomenutelným zážitkem je pro mě vždy na závěr bohoslužby na Mariánském náměstí zpěv Svatováclavského chorálu. V tomto okamžiku si každý účastník uvědomuje kořeny, ze kterých pochází. Tyto tradice si musíme stále připomínat, abychom mohli na nich v budoucnu dál stavět.

Práce obsahuje tři základní kapitoly, které jsou dále členěny do jednotlivých podkapitol.

V první části práce se věnuji historii poutního místa. Popisují život a dobu sv. Václava, jeho mučednickou smrt a vznik úcty k tomuto světcovi. Tato úcta k světcovi se dále prohlubovala ve středověku, zejména v době Karla IV., který byl velkým ctitelem sv. Václava. V této době byl sv. Václav vnímán jako patron a ochránce českého národa. Stará Boleslav byla od smrti sv. Václava místem, kam přicházeli poutníci. V 15. století díky náboženským nepokojům dochází k omezování poutí a ničení úcty ke světcům.

K obnovení tradice dochází v 16 a 17. století, kdy se zároveň rozrůstá mariánská úcta. Do Staré Boleslavi přicházejí poutníci, kteří uctívají sv. Václava a zároveň Pannu Marii. Vzniká tak propojení svatováclavské tradice s mariánskou úctou. Příliv poutníků vrcholí v pol. 18. století, kdy do Staré Boleslavi přichází až 100 velkých procesí ročně. Koncem 18. století dochází k zakazování poutí, díky josefinským reformám.

V poslední podkapitole této části práce se zabývám významem poutního místa v 19. a 20. století. Procesí nejsou už tak výpravná a obsahují lidový prvek. Významnou událostí pro Starou Boleslav byla oslava Svatováclavského milénia v roce 1929. Od poloviny 20. století nastává s nástupem komunismu celkový úpadek.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

Hlavní část práce je zaměřena na porevoluční obnovu Svatováclavských poutí.

V první kapitole této části popisují město a atmosféru 90. let minulého století. V této době vzniká myšlenka obnovení Svatováclavských poutí, které by navazovaly na původní poutní tradici.

Ve druhé kapitole popisují vznik Národní svatováclavské pouti. Zabývám se jejím významem, způsobem organizování, novými prvky a celkovou medializací této duchovní události.

Od třetí kapitoly podrobně mapují jednotlivé poutě. Nejvýznamnější událostí pro poutní místo Stará Boleslav byla jednoznačně papežská návštěva Benedikta XVI. v roce 2009. Stará Boleslav získala touto návštěvou na významu a zařadila se tak na místa světových poutních míst.

V poslední kapitole této části věnuji pozornost významným osobnostem a událostem, které mají souvislost se svatováclavskými oslavami.

Poslední část práce zpracovává současný vývoj a rozvoj poutního místa. Popisují poutní cesty do Staré Boleslavi, které jsou dodnes využívány poutníky, a krátce zmiňují způsoby putování v současnosti.

V poslední kapitole této části se zabývám celkovým významem poutí pro dnešního křesťana. Poutní místo je místem, kde se potkávají různé skupiny lidí, ale jedno mají společné, vyjadřují úctu k národnímu světcovi a navrací se ke svým tradicím a kořenům, ze kterých vyrostl český národ.

1.2 Cíl práce

Cílem práce je jednak zmapování vývoje Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi od pádu komunismu v roce 1989 až po současný vývoj. Zabývám se celkovým vývojem poutí od 90. let minulého století, přes vznik Národní svatováclavské pouti, až po současnost. Věnuji pozornost významným událostem a osobnostem těchto slavností. Zabývám se poutním místem v historickém kontextu a celkovým významem pro dnešního poutníka, ale i pro nevěřící společnost. V dnešní době, kdy je katolická církev kritizována, čelí mnoha útokům a je ve společnosti vnímána spíše negativně, mě nutí k zamyšlení, zda mají Svatováclavské poutě ve

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

Staré Boleslavi nějaký význam. Zda toto poutní místo není určené jenom pro věřící křesťany, nebo má význam pro širokou společnost. V této práci hledám odpovědi na otázky:

1. Jaký význam mají Svatováclavské poutě ve Staré Boleslavi?
2. Jaký přínos měla papežská návštěva na obnovu poutního místa?
3. Jaké významné osobnosti a události hráli důležitou roli při Svatováclavských oslavách?

Poutní místo Stará Boleslav jednoznačně přispívá Svatováclavskými oslavami k pozitivnímu vnímání katolické církve. Přispěla k tomu i návštěva papeže Benedikta XVI. v České republice. Tato návštěva byla kladně hodnocena nejenom širokou společností, ale i předními politiky. Na Svatováclavských oslavách se společně setkávají věřící i nevěřící, nacházejí společnou řeč a vzájemné porozumění. Každoročně přijíždějí na toto posvátné místo tisíce poutníků a turistů. Všechny spojuje úcta k národnímu světci a společné hodnoty, které přetrvávají staletí. Na rozvoji tohoto významného poutního místa se podílela řada osobností, které v práci uvádím. Jsou to osobnosti z řad církve, státu či města, ale i řada dobrovolníků a příznivců, kteří svou prací přispívají k zvelebování tohoto místa. Některé tyto osobnosti byly vyznamenány řadou ocenění.

1.3 Zhodnocení pramenů a literatury

Zdrojem informací, který přispěl k historickému pohledu na poutní místo Stará Boleslav, byl použit titul od Karin Pátrové, *Stará Boleslav a její místo v českých církevních dějinách*. Historickým přehledem poutí ve Staré Boleslavi se podrobně zabývá Vladimír Jeřábek, *Čtení o Palladiu země české a Václav Ryněš, Palladium země české*. K doplnění informací o životě a době sv. Václava a s tím spojeného svatováclavského kultu výrazně přispěla monografie, *Maior Gloria - Svatý kníže Václav* od Pavly Obrazové a Jana Vlka, dále sborník *Střední Čechy, kolébka národních patronů* od Jiřího Slámy a kolektivu autorů. V té části práce, ve které zpracovávám přehled Svatováclavských poutí od roku 1989, dále vznik Národní svatováclavské pouti a kde se zabývám celkovým rozvojem tohoto poutního místa, jsem čerpala informace zejména z novinových článků v Katolickém týdeníku a Městských listů Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi. Internetové zdroje sloužily k doplňujícím informacím a byly použity pouze okrajově.

2. Historie poutního místa

2.1 Život a doba sv. Václava

Informace o životě knížete Václava čerpáme především z legend. Nejstarší legenda pochází z poloviny 10. století, sepsaná mnichem Widukindem. Další legendy, které vypravují o Václavově mučednické smrti, pocházejí až o několik století později. Svätý Václav je čtvrtý historicky doložený kníže z rodu Přemyslovců, vládl pravděpodobně v letech 925-935. Toto období je pro české dějiny velmi významné. V té době byly totiž položeny základy české státnosti. Vzniká postupně svatováclavská tradice, ve které je sv. Václav uctíván jako ochránce a patron české země.¹ Václavovými prarodiči byli kníže Bořivoj a sv. Ludmila. Ti přijali křest od sv. Metoděje, který přišel se svým bratrem Konstantinem na Velkou Moravu na pozvání velkomoravského panovníka Rastislava. S nimi je tak úzce spjata christianizace české země.² Podle jedné z legend dostala kněžna Ludmila při křtu od sv. Metoděje na památku obrázek Panny Marie. Jiná legenda vypravuje o tom, jak kněžna Ludmila sama dala sv. Metodějovi své pohanské modly, které předtím uctívala. Z jejich roztavení byl pak zhotoven obraz Panny Marie, který sv. Metoděj posvětil a věnoval sv. Ludmile. Kněžna tento obrázek celý život uctívala. Po její mučednické smrti zdědil tento obrázek její vnuk Václav, kterého vychovala k mariánské úctě. Sv. Václav míval obrázek stále při sobě. Později, když byl sv. Václav ve Staré Boleslavi zavražděn, jeho věrný sluha Podiven vzal tento obrázek a zakopal jej na vršku nedaleko Boleslavi, kde nyní stojí poutní chrám Nanebevzetí Panny Marie.³

Legendisté datum a místo narození knížete Václava neuvádějí. Podle historiků se kníže narodil kolem roku 907, jeho otcem byl kníže Vratislav a matkou kněžna Drahomíra, která pocházela ze slovanského kmene Havolanů, nazývaných také Stodorané. Místo, kde se Václav narodil, bylo pravděpodobně některé z přemyslovských hradišť na středočeském území. Podle lidové pověsti se Václav narodil ve Stochově na Kladensku, kde má toto místo připomínat mohutný dub.⁴ Podle legend Václavův otec kníže Vratislav poslal svého syna na hrad Budeč, aby se vzdělával a učil zbožnosti. V 10. století byla na Budči při kostele sv. Petra jedna z nejstarších církevních škol v českých zemích, kde se vyučovalo latinské liturgii. Mnoho

---

¹ Srov. Sláma, J. Kníže sv. Václav, Sláma, J. Střední Čechy, kolébka národních patronů, Kladno: Sládečkovo vlastivědné muzeum v Kladně, 2015, s. 89.

² Srov. Pátrová, K. Stará Boleslav a její místo v českých církevních dějinách. 1. vyd. Oblastní muzeum Praha-východ, 2009, s. 8.

³ Srov. Jeřábek, V. Čtení o Palladiu země České. Brno, 1946, s. 7, 8.

⁴ Srov. Sláma, J. Kníže sv. Václav, Sláma, J. Střední Čechy, kolébka národních patronů, Kladno: Sládečkovo vlastivědné muzeum v Kladně, 2015, s. 90.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

legend tuto zprávu dokládá, např. v latinské legendě „*O životě a umučení sv. Václava a jeho báby svaté Ludmily*“ je zmínka o budečské škole. Budeč měla pověst nejstaršího střediska vzdělávání u nás, kde probíhala organizovaná výuka. Po smrti knížete Vratislava, byla výchova a vzdělání svěřeno do rukou Václavovy babičky sv. Ludmily.⁵ Převzetí Václavovy výchovy do péče kněžny Ludmily posílilo i Ludmilin politický vliv, který měl negativní dopad na vztah s Václavovou matkou Drahomírou. Tento spor vyvrcholil vraždou kněžny Ludmily na hradě Tetín. Kněžna Drahomíra se cítila ohrožena, a proto nechala Ludmilu zavraždit. O umučení sv. Ludmily vypráví jedna z nejstarších legend. V roce 925 nechal kníže Václav přenést ostatky své babičky na Pražský hrad do kostela sv. Jiří, kde jsou uloženy dosud.⁶

Podle legend byl kníže Václav panovníkem zbožným, ctnostným a žil asketickým způsobem života. Václav, stejně jako kterýkoli jiný středověký panovník, musel být především vojenským velitelem.⁷ Podle Kristiánovy legendy se staral kníže Václav o sirotky, chudé, nemocné a utiskované, zakládá kostely. Je zde vyličen jako dokonalý středověký panovník.⁸ V legendě mantovského biskupa Gumpolda najdeme příběhy, jak kníže Václav kromě svých vladařských povinností také pracoval na vinohradu, vyráběl mešní víno, staral se o úrodu, pracoval na poli a nosil pod ozdobným šatem panovníka hrubou žíněnou košili.⁹ Václav byl patrně prozíravým knížetem, díky tomu vyšel z nebezpečného střetnutí se silnějším protivníkem úspěšně. V roce 929 vtrhli totiž se svým vojskem do Čech Jindřich I. a Arnulf Bavorský. Obě vojska přitáhla do Prahy, ale k boji nedošlo. Václav uznal Jindřichovu formální nadvládu. Za tento dokonalý mír měl Václav platit poplatek, ale o výši poplatku placeného Václavem není nikde zmínka, údajně šlo o 500 hřiven stříbra a 120 volů ročně. Na znamení dohodnutého smíru a přátelství daroval Jindřich Václavovi svatovítský ostatek. S jistotou nelze tvrdit, zda tato situace vedla k odporu proti knížeti z řad jeho protivníků.¹⁰ Václavův mladší bratr Boleslav nesouhlasil s politikou svého bratra Václava. Hlavní příčina vraždy Václava byl jeho

---

⁵ Srov. Čondl, K. Dějiny pedagogiky, první školy v Čechách a na Moravě, Praha, 1939, s. 698.

⁶ Srov. Pátrová, K. Stará Boleslav a její místo v českých církevních dějinách. 1. vyd. Oblastní muzeum Praha-východ, 2009, s. 12.

⁷ Srov. Pátrová, K. Stará Boleslav a její místo v českých církevních dějinách. 1. vyd. Oblastní muzeum Praha-východ, 2009, s. 13.

⁸ Srov. Sláma, J. Kníže sv. Václav, Sláma, J. Střední Čechy, kolébka národních patronů, Kladno: Sládečkovo vlastivědné muzeum v Kladně, 2015, s. 95.

⁹ Srov. Pátrová, K. Stará Boleslav a její místo v českých církevních dějinách. 1. vyd. Oblastní muzeum Praha-východ, 2009, s. 18.

¹⁰ Srov. Sláma, J. Kníže sv. Václav, Sláma, J. Střední Čechy, kolébka národních patronů, Kladno: Sládečkovo vlastivědné muzeum v Kladně, 2015, s. 101, 102.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

poměr k říši a vztahy k ostatním knížatům na území Čech. Boleslavovi šlo o to podmanit si ostatní knížectví.

Kníže Václav měl být zavražděn podle staroslověnské legendy v pondělí 28. září, na toto datum přichází v úvahu dva roky 929 a 935. Za 1. republiky převládal rok 929, kdy se slavilo milénium sv. Václava. Historici se dnes přiklánějí spíše k roku 935, kdy podle zprávy saského kronikáře Widukinda, zavraždil Boleslav svého bratra a pak začala válka mezi Boleslavem I. a císařem Otou I. Kdyby k vraždě Václava došlo v roce 929, pravděpodobně by se Jindřich I. svého spojence zastal.¹¹ Legendisté věnovali vraždě knížete Václava velkou pozornost. Podle legend kníže Václav přijel na pozvání svého bratra Boleslava na hrad Boleslav oslavit svátek sv. Kosmy a Damiána. Večer proběhla slavnostní hostina, během této hostiny se podle legendy měli sejít Václavovy vrazi v jednom z domů a domluvit tak vraždu. U tohoto jednání měl být přítomen i Boleslav. O tomto připravovaném činu se měl Václav dovědět, ale přesto zůstal dál na hostině a připíjel k počtě archanděla Michaela. Následující den brzy ráno se vydal Václav na jitřní bohoslužbu do kostela. Během cesty potkal bratra Boleslava, který na něj zaútočil. Václav útok odrazil, ale když to uviděli Boleslavovi družiníci, přišli Boleslavovi na pomoc a u vchodu do kostela Václava probodli. Boleslava označil za Václavova vraha až kronikář Kosmas, Boleslav se tak stal bratrovrahem.¹²

Ve Staré Boleslavi se nacházel v raných dobách českého státu jeden z pozemních hradů, který byl pod přímou vládou Přemyslovců, nejstaršího panovnického rodu v Čechách. Tento hrad byl významným opěrným bodem pro další územní expanzi. Jeho počátky jsou datovány kolem roku 900, do doby knížete Spytihněva I. – Václavova strýce. Později se stal hrad úředním místem Boleslava I. – Václavova mladšího bratra.¹³ „Knížecí hrady představovaly nejen hlavní články politické moci, ale též hospodářskou základnu, která hmotně zabezpečovala knížata, velmože a další bojovníky.“¹⁴ Z významných staveb v době knížete Václava stál kromě hradu i knížecí palác a kostel sv. Kosmy a Damiána, který byl dřevěný. V 11. století nechal český kníže Břetislav vybudovat ve Staré Boleslavi kostel zasvěcený sv. Václavu a při něm založil i kolegiální kapitulou, která se stala nejstarší na našem území.

---

¹¹ Srov. Pátrová, K. Stará Boleslav a její místo v českých církevních dějinách. 1. vyd. Oblastní muzeum Praha-východ, 2009, s. 20.

¹² Srov. Sláma, J. Kníže sv. Václav, Sláma, J. Střední Čechy, kolébka národních patronů, Kladno: Sládečkovo vlastivědné muzeum v Kladně, 2015, s. 103.

¹³ Srov. Pátrová, K. Stará Boleslav a její místo v českých církevních dějinách. 1. vyd. Oblastní muzeum Praha-východ, 2009, s. 6.

¹⁴ Cit. Žemlička, J. Století posledních Přemyslovců. 1. vyd. Praha: Panorama, 1986, s. 13.

Život v kapitule měl přísná pravidla. Členové kapituly se během dne pravidelně modlili kanonické hodinky a studovali spisy svatých Otců. Hlavním úkolem Staroboleslavské kapituly bylo šířit úctu k sv. Václavu a zároveň pečovat o toto poutní místo.¹⁵

2.2 Kult sv. Václava ve středověku

Po vraždě knížete Václava bylo jeho tělo pohřbeno ve Staré Boleslavi, po třech letech byly ostatky převezeny do Prahy, kde nad hrobem prvního slovanského mučedníka vzniklo pražské biskupství. V tomto období vzniká svatováclavský kult, který je tak úzce spojen s pražským biskupstvím a má tak církevní charakter.¹⁶ K přenesení ostatků knížete Václava dochází v roce 938, kdy nechal kníže Boleslav I. převézt tělo do hrobu kostela sv. Víta na Pražském hradě. Translace, tedy přenesení ostatků je doloženo v Kristiánově legendě, kde se uvádí, že k translaci došlo v noci, bez účasti věřících, protože připomínka na Boleslavovu bratrovraždu by byla nežádoucí. Ke kanonizaci sv. Václava dochází po založení pražského biskupství v roce 973. Uctívání světce se projevilo i ve středověkých církevních kalendářích. První zmínky slavení svátku sv. Václava jsou dochovány v sakramentáři ve veronské knihovně.¹⁷ Z počátku je sv. Václav uctíván jako asketický světec a mučedník, později během 11. století se stává sv. Václav ochráncem české země. Ve 12. století dochází k další proměně svatováclavského kultu. Sv. Václav je vnímán jako věčný panovník na nebesích, který propůjčuje svou moc a zároveň chrání pozemského panovníka. V polovině 13. století vznikají první sloky Svatováclavského chorálu (viz obr. 1). V kronice Beneše z Weitmile je doložen nejstarší písemný záznam, který pochází z roku 1368, melodie chorálu je ještě mladší. Tento chorál zněl vždy při významných událostech a oslavách.¹⁸

---

¹⁵ Srov. Pátrová, K. Stará Boleslav a její místo v českých církevních dějinách. 1. vyd. Oblastní muzeum Praha-východ, 2009, s. 7, 28.

¹⁶ Srov. Sláma, J. Kníže sv. Václav, Sláma, J. Střední Čechy, kolébka národních patronů, Kladno: Sládečkovo vlastivědné muzeum v Kladně, 2015, s. 104.

¹⁷ Srov. Obrazová, P. Vlk, J. Maior Gloria- Svatý kníže Václav, 1. vyd. Praha, Litomyšl: Paseka, 1994, s. 102.

¹⁸ Srov. Sláma, J. Kníže sv. Václav, Sláma, J. Střední Čechy, kolébka národních patronů, Kladno: Sládečkovo vlastivědné muzeum v Kladně, 2015, s. 104-107.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

Obr. 1 – Ukázka svatováclavského chorálu. Zdroj web: https://www.hs-augsburg.de/~harsch/bohemica/Chronologicky/12stoleti/Vaclav/vac_text.html

Velkou úctou měl sv. Václav v době Karla IV., který byl ctitelem a obdivovatelem českých zemských patronů. Ve svém vlastním životopise císař píše o své návštěvě ve Staré Boleslavi. Poprvé toto místo navštívil jako dvaadvacetiletý kralevic v září roku 1338. Podle kronikáře Beneše z Weitmile nechal Karel IV. v roce 1351 vybudovat opevnění v Staré Boleslavi a zároveň uložil, aby se denně konala zpívaná bohoslužba na místě mučednické smrti sv. Václava. Toto Karlovo nařízení potvrdil první pražský arcibiskup Arnošt z Pardubic. Karel IV. měl také v úmyslu zřídit ve Staré Boleslavi biskupství, ale k tomu nikdy nedošlo.¹⁹ V době Karla IV. vrcholí svatováclavský kult ve středověku. Karel IV. je mimo jiné také autorem legendy o Svatém Václavu „*Crescente religione Christiana*“. Císař nechal také zobrazit knížete Václava na univerzitní pečeť, ale nejvýznamnější událostí je zhotovení korunovačních klenotů. Tzv. Svatováclavská koruna byla zhotovena v roce 1346, za její propůjčení musel

¹⁹ Srov. Ryneš, V. Palladium země České, 1. vyd. Praha: Universum, 1948, s. 20-22.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

panovník zaplatit 200 hřiven stříbra, protože patřila pouze sv. Václavu.²⁰ Centrem kultu sv. Václava se stává jeho hrob v pražské katedrále sv. Víta. Na popud Karla IV. byla také Svatováclavská kaple nádherně vyzdobena.²¹ Úcta k sv. Václavu byla projevována i na mincích; kde byla dříve zobrazována podobizna knížete, kříž či dlaň, je nyní. na mincích knížete Oldřicha zobrazena postava právě sv. Václava. Právě tak se význam sv. Václava projevuje nejen na zmíněných mincích, ale i na pečetích, např. na pečetí knížete Vladislava II, je latinský nápis, který zní: „Mír svatého Václava v rukou knížete Vladislava“. Po získání královského titulu zněl nápis Vladislava I.: „Mír krále Vladislava v rukou svatého Václava“. To znamená propůjčení vlády panovníka, skutečná vláda a moc je v rukou knížete Václava.²²

Nejvýznamnější podíl k šíření svatováclavské úcty mají legendy 10. a první poloviny 11. století. Nejstarší legenda, která pravděpodobně vznikla krátce po zavraždění sv. Václava, je I. staroslověnská legenda. Po roce 974 vznikla latinská legenda *Crescente fide christiana*, ve které se píše o zázracích, které sv. Václav učinil a kde je sv. Václav zobrazován nejen jako zbožný kníže, ale jako světec. Další legenda, která vznikla před rokem 983 je Grumpoldova legenda, kterou sepsal mantovský biskup Grumpold. Mezi roky 992 až 994 vznikla Kristiánova legenda.²³ Svatému Václavu byla projevována úcta i vděčnost tím, že mu byly zasvěcovány kostely. Kromě kostela sv. Václava ve Staré Boleslavi, byly zasvěceny kostely sv. Václava v Praze. Mezi nejstarší patří kostel sv. Václava na Zderaze z roku 1180, dalším kostelem byla basilika sv. Václava na Proseku, která vznikla před rokem 1200. Svatý Václav byl ve středověku vnímán jako ochránce české země, ale i členů přemyslovské dynastie, kde se často vyskytuje užívání tohoto jména. Kníže Boleslav II. Tak nechal pojmenovat jednoho ze svých synů. Od 13. století bylo jméno Václav záměrně vybíráno pro následníky trůnu.²⁴

2.3 Poutě ve Staré Boleslavi v období novověku

Během 15. století dochází v Čechách k náboženským válkám. Tyto nepokoje rozdělily zemi na dvě proti sobě válčící skupiny: katolíky a husity. Úctu ke světcům sv. Václavu měly obě skupiny, lišily se pouze v projevech uctívání. Katolíci i kališníci v těžkých dobách prosili sv.

---

²⁰ Srov. Obrazová, P. Vlk, J. Maior Gloria- Svatý kníže Václav, 1. vyd. Praha, Litomyšl: Paseka, 1994, s. 147-149.

²¹ Srov. Šmahel, F. Úcta k svatému Václavu v husitských Čechách. Kubín, P. Svatý Václav, 1. vyd. Praha: Togg, 2010, s. 282.

²² Srov. Kníže sv. Václav v pojetí staletích. /online/, 1. 12. 2008, přístup z: [http:// E-dějiny.cz/](http://E-dějiny.cz/).

²³ Srov. Obrazová, P. Vlk, J. Maior Gloria - Svatý kníže Václav, 1. vyd. Praha, Litomyšl: Paseka, 1994, s. 122, 123.

²⁴ Srov. Obrazová, P. Vlk, J. Maior Gloria - Svatý kníže Václav, 1. vyd. Praha, Litomyšl: Paseka, 1994, s. 140-147.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

Václava o ochranu země, jejího lidu a jich samotných. Husité vnímali postavu sv. Václava jako vzorového křesťana; odlišný postoj zaujalo radikální táborské křídlo, které se odklonilo od kultů svatých. Tento postoj se projevil v ničení relikvií, chrámové výzdoby a celkovým morálním úpadkem.²⁵

Nepokoje husitských válek se dotkly Staré Boleslavi již v roce 1420. V „*Husitské kronice*“ se zmiňuje Vavřinec z Březové o českém a uherském králi Zikmundovi, který při pokusu dobýt Prahu pobýval krátce ve Staré Boleslavi. Nejvíce škod však napáchali husité na tomto poutním místě v roce 1425, kdy byla zničena a vyloupena kaple Panny Marie a hradby, které nechal zbudovat Karel IV.²⁶ Po smrti krále Zikmunda v roce 1437 vypukly další nepokoje. Kapitula ve Staré Boleslavi musela pro hrozící nebezpečí místo opustit i s chrámovým pokladem. Útočiště našla kapitula až v Budíně. Za vlády Ladislava Pohrobka (1453-57) nastává na krátkou dobu klid. V této době roste také mariánská úcta. Za vlády Jiřího z Poděbrad kapitula ve Staré Boleslavi ztratila majetek a kanovníci museli hledat nové útočiště. Z části pobývali na Moravě, v Českých Budějovicích a v Plzni. Katolictví bylo v této době potlačováno, značný vliv na věřící obyvatele Staré Boleslavi měla jednota bratrská. Toto ovzduší přetrvávalo až do roku 1555. Během této doby došlo k potlačování mariánské úcty i úcty ke světcům. V polovině 16. století Stará Boleslav patřila pod císařskou správu. Situace se začala zlepšovat. Staroboleslavská kapitula měla opět svá práva a postavení. S cílem rekatolizace přišli do protestantského prostředí Staré Boleslavi jezuité, kteří měli zásluhu na obnovení mariánské úcty. V druhé polovině 16. století přicházejí z Prahy na toto poutní místo četná procesí.²⁷

První zmínky o poutích jsou doloženy na přelomu 16. a 17. století. Ze zpráv nelze jednoznačně určit, zda šlo o poutě k sv. Václavu nebo k Panně Marii. V pamětní knize města Brandýsa nad Labem je uvedena zpráva o pouti na svátek Zvěstování Panny Marie z roku 1574. Dále je uvedeno, že v roce 1596 vykonala pout' ke sv. Václavu vdova po Vilemínu z Pernštejna, šlechtična španělského původu Marie Manriquez s celým doprovodem. Počátkem 17. století do Boleslavi směřují poutníci k staroboleslavskému Palladiu (viz. obr. 2), na tomto místě dochází také k zázračným uzdravením. Významnou poutí byla pout' k staroboleslavské Madoně v roce 1609, kterou zorganizovali pražští jezuité. Poutníci se na

---

²⁵ Srov. Pátrová, K. Stará Boleslav a její místo v českých církevních dějinách, 1. vyd. Oblastní muzeum Praha-východ, 2009, s. 49.

²⁶ Srov. Ryneš, V. Palladium země České, 1. vyd. Praha: Universum, 1948, s. 30, 31.

²⁷ Srov. Jeřábek, V. Čtení o Palladiu země České, Brno, 1946, s. 21-24.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

tomto místě modlili za vlast a katolické náboženství. V následujícím roce se pouti zúčastnili přední čeští šlechtici např. Jaroslav Bořita z Martinic a Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka.²⁸ Úctu a lásku k Palladiu vyjadřovaly i další šlechtické rody, např. Kolovratové, Berkové, Pernštejnové a Šternberkové. Díky této přízni se šířila mariánská úcta za hranice Staré Boleslavi a neměla pouze lokální charakter.²⁹

Obr. 2 – Palladium Země České.

Zdroj web: <http://www.praha19.cz/documents/palladium.html>

Svatováclavská tradice mírně ochabuje pod mariánskou tradicí, i když jezuité se snaží ve svatováclavské tradici pokračovat. K významnému obratu náboženských poměrů v českých zemích a tím i šíření svatováclavské tradice dochází v důsledku bitvy na Bílé Hoře 8. listopadu 1620. Sv. Václav se dostává opět do popředí a je uctíván jako ochránce a národní patron.³⁰ V době pobělohorské mělo velký význam propojení svatováclavského kultu s kultem mariánským. Sv. Václav byl ctitelem Panny Marie, celý život jí vyjadřoval úctu. Ve spisu o

²⁸ Srov. Pátrová, K. Stará Boleslav a její místo v českých církevních dějinách, 1. vyd. Oblastní muzeum Praha-východ, 2009, s. 51, 52.

²⁹ Srov. Jeřábek, V. Čtení o Palladiu země České, Brno, 1946, s. 25.

³⁰ Srov. Obrazová, P. Vlk, J. Maior Gloria - Svatý kníže Václav, 1. vyd. Praha, Litomyšl: Paseka, 1994, s. 79, 181.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

Panně Marii staroboleslavské, její autor Kašpar Arsenius z Radbuzy, děkan metropolitní kapituly na počátku 17. století, propojil sv. Václava s obrazem staroboleslavské madony. V okamžiku své mučednické smrti měl kníže Václav tento obraz při sobě. V této době mělo české království dva nebeské ochránce Pannu Marii a sv. Václava. Nejvýznamnějšími cíli poutníků byl původní hrob sv. Václava a místo umučení, Stará Boleslav.

V 17. století vznikají náboženská bratrstva. Byly to instituce, které byly organizovány pro nejširší společenské vrstvy, podobně jako poutě. Nejvýznamnější bratrstvo se svatým Václavem v názvu vzniklo v roce 1689 v kapitulním kostele sv. Václava ve Staré Boleslavi. V regulích toho bratrstva byla možnost získání odpustků návštěvou poutního místa a pobožností k Palladiu. Toto bratrstvo propojovalo mariánskou tradici se svatováclavskou a existovalo až do 80. let 18. století, kdy bylo josefínskými reformami zrušeno.³¹ Do Staré Boleslavi mířili poutníci i během třicetileté války. Poutě probíhaly na tři hlavní svátky: 15. srpna na svátek Nanebevzetí Panny Marie, 8. září na výročí Narození Panny Marie a na svátek sv. Václava 28. září. Účast poutníků k tomuto místu se zvyšoval i během morové epidemie a po vojenském ohrožení.

Jezuitský řád, který působil ve Staré Boleslavi, se staral o přicházející poutníky. Z tohoto důvodu jezuité v roce 1658 zakoupili blízko kostela dům a v roce 1667 ho přestavěli na svou rezidenci. Organizování poutí měli jezuité na starost až do roku 1790, poté správu poutí převzala starobylá kapitula.³² V době největšího rozkvětu poutí vzniká i mnoho poutních písní, které oslavují Starou Boleslav a posvátné Palladium. Do Staré Boleslavi jsou přinášeny votivní obrazy, na kterých jsou znázorněna různá podivuhodná vyslyšení a zázračná uzdravení. V první polovině 18. století vrcholí příliv poutníků do Staré Boleslavi, v roce 1740 bylo např. v letních měsících podáno 5200 sv. přijímání. Staroboleslavské kroniky dále uvádějí více než 100 velkých procesí, která přicházela každým rokem k Palladiu země české. V roce 1773 byl zrušen jezuitský řád a díky tomu museli jezuité opustit staroboleslavskou rezidenci, která se záhy změnila na vojenská kasárna. Příliv přicházejících poutníků od konce 18. století díky josefínským reformám začal prudce klesat, císařské dekrety omezovaly konání poutí a to mělo za následek odklon od uctívání světců.³³ Omezení putování za národními světcí mělo ve

---

³¹ Srov. Mikulec, J. Kult svatého Václava a barokní náboženská bratrstva v Čechách. Kubín, P. Svatý Václav, 1. vyd. Praha: Togga, 2010, s. 364, 365, 368.

³² Srov. Pátrová, K. Stará Boleslav a její místo v českých církevních dějinách, 1. Vyd. Oblastní muzeum Prahavýchod, 2009, s. 61, 63.

³³ Srov. Jeřábek, V. Čtení o Palladiu země České, Brno, 1946, s. 72-91.

společnosti odstranit národní povědomí a hrdost k českému národu. Kromě zakazování poutí si stát určit dozor nad církevním majetkem, bylo omezeno slavení svátků, nesměly se zakládat nové kláštery a bylo ovlivňováno i přijímání noviců. Dále byla rušena literátská bratrstva, která zajišťovala zpěv v kostelích a udržovala mezi věřícími český jazyk. Těmito hlubokými zásahy ztrácela církev moc a vliv.³⁴

2.4 Význam poutního místa v 19. a 20. století

V 19. století se vlastně (v dnešním pojetí) vymezuje český národ, který má své atributy, jazyk, geografické území a historické povědomí s tisíciletou tradicí. Vlastenectví 19. století chápe svatováclavský kult zcela odlišně, než tomu bylo dosud. Ve vnímání svatováclavské tradice se objevují nové prvky. Svatý Václav nadále zůstává ochráncem českého národa, je symbolem svěbytnosti a touhy po ní. Není pouze patronem církve, země, věčným panovníkem a ochráncem vládnoucí dynastie, stává se také ochráncem národním.

Revoluční rok 1848 byl už spjatý s postavou sv. Václava. Ozbrojený sbor národních gard měl původní název Sbor svatováclavský. S těmito událostmi souvisí i přejmenování Koňského trhu v Praze na Václavské náměstí a to díky Karlu Havlíčku Borovskému. V této době byly i naposledy použity korunovační klenoty. V roce 1836 jimi byl korunován Ferdinand V. řečený Dobrotivý se svou manželkou Annou. Během prusko-rakouské války v roce 1866 byly české korunovační klenoty odvezeny do Vídně. Po válce v roce 1867 byly klenoty opět navraceny do Prahy a toto převezení korunovačních klenotů znamenalo zvednutí národního sebevědomí. Obliba sv. Václava se projevuje i v různých uměleckých směrech. V literárních, výtvarných a hudebních dílech se setkáváme se svatováclavskou tematikou. V roce 1849 napsal Josef Kajetán Tyl divadelní hru s názvem „*Krvavé křtiny aneb Drahomíra a její synové*“. Autorem svatováclavských básní a divadelních her byl i Jaroslav Vrchlický, který napsal „*Baladu o svatém Václavu*“. Taktéž v lidové tvorbě se objevují motivy světce např. na pohárech a talířích. Oblíbené byly i upomínkové předměty znázorňující sv. Václava, např. pamětní medaile, mince nebo svaté obrázky. To vše přispívalo k udržování svatováclavského povědomí v českém národě.³⁵

Náboženské poutě v 19. století mají zcela odlišný charakter než v předchozích stoletích. Nejsou už tak výpravné, podobají se lidovým zábavám a slavnostem, které se každoroč-

---

³⁴ Srov. Kadlec, J. Dějiny katolické církve III. Olomouc, 1993, s. 421, 423.

³⁵ Srov. Obrazová, P. Vlk, J. Maior Gloria - Svatý kníže Václav. 1. vyd. Praha, Litomyšl: Paseka, 1994, s. 196-199, 202, 204.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

ně opakují. Poutníci, kromě duchovní náplně, vyhledávali zábavu a světské rozptýlení. Vypravovaná procesí byla často organizovaná laickou veřejností; osobou, která měla dobré organizační schopnosti, byla vážená a zámožná. Poutě musely být do detailů propracované a finančně zajištěné. Při některých poutích se i platil najatý hudební doprovod, který procesí doprovázel. Při cestě z Prahy do Staré Boleslavi se procesí scházelo u sochy sv. Jana Nepomuckého na Invalidovně. Poutníci byli seřazeni podle daných pravidel, vepředu nesli kříž, potom korouhve a prapory. Za vyzvánění zvonů přicházelo procesí do poutního místa, kde byli uvítáni kněžími. Poté mohli vstoupit do poutního areálu.³⁶

Během 19. století počet poutníků do Staré Boleslavi výrazně klesá. V roce 1858 přišlo uctít Palladium a sv. Václava pouze 60 malých procesí. Počet přicházejících poutníků mírně stoupá až koncem 19. století. Důvodem poklesu návštěvnosti poutního místa bylo mimo jiné i rakousko-pruská válka. Do Staré Boleslavi v roce 1866 vtrhla vojska pruských vojáků. S jejich příchodem byla do okolí Boleslavi zavlečena cholera, která mnoho lidí zabila. Zázrakem se tato epidemie vyhnula poutnímu místu, tato událost byla přičítána Panně Marii, jako ochránkyni tohoto místa.³⁷ V roce 1918 končí 1. světová válka a rakouská monarchie zaniká. Krátce po založení Československé republiky zažíval československý národ velké náboženské otřesy. Nálada byla protikatolická, jak ze strany lidu, tak ze strany vládnoucích vrstev. Důkazem těchto protináboženských nálad bylo např. stržení mariánského sloupu na Staroměstském náměstí v Praze a další ničení křesťanských symbolů. Z katolické církve vystoupilo do roku 1921 na 1 400 000 věřících. Katolická církev byla značně oslabená až do roku 1935, kdy se začal postupně obnovovat náboženský život, díky nově působícím řeholím.³⁸

Vznikem samostatného Československa přesto vzrůstá zájem o Starou Boleslav jako o národní poutní místo. Velkou zásluhu na obnovení poutního ruchu ve Staré Boleslavi má řád redemptoristů, kteří na místo přicházejí v květnu 1929. Díky nim se zájem o poutě zvyšuje. Dochází také k řadě oprav kostela. Od roku 1930 vychází Věstník staroboleslavský a v roce 1937 byla přenesena z Prahy Matice staroboleslavská. Počet procesí mírně narůstá, v roce 1934 přišlo do Staré Boleslavi 52 procesí, každé z těchto procesí mělo až 1000 poutníků. Poutníci přicházeli z celých Čech i jižní Moravy.³⁹ Stará Boleslav získala v roce 1929 novou

---

³⁶ Srov. Pařízková, K. Mariánská procesí v průběhu 19. století. *Salve Regina*. Mariánská úcta ve středních Čechách, kolektiv autorů, etnologický ústav AV ČR, Praha, 2014, s. 285, 299.

³⁷ Srov. Jeřábek, V. *Čtení o Palladiu země české*, Brno, 1946, s. 103.

³⁸ Srov. Kadlec, J. *Dějiny katolické církve III*. Olomouc, 1993, s. 462.

³⁹ Srov. Jeřábek, V. *Čtení o Palladiu země České*, Brno, 1946, s. 107, 108.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

zvonkohru, která byla 30. května posvěcena světícím biskupem a generálním vikářem Antonínem Podlahou, který byl velikým ctitelem sv. Václava. Tato zvonkohra dodnes hraje každou celou hodinu na věži staroboleslavského mariánského poutního kostela písně „*Tisíckrát pozdravujeme Tebe*“ a „*Svatý Václave*“.

V roce 1929 se odehrávají mohutné svatováclavské oslavy, které připomínaly tisícileté výročí Václavovy mučednické smrti. Tyto oslavy se staly církevní i politickou událostí. V květnu 1929 byla na Pražském hradě slavnostně zahájena svatováclavská výstava a potom v srpnu začaly svatováclavské oslavy ve Staré Boleslavi. Pro tuto příležitost byly vypravovány mimořádné vlaky z Prahy do Staré Boleslavi.⁴⁰ Vlastní svatováclavské oslavy byly zahájeny 22. září 1929 vystavením korunovačních klenotů ve Svatovítské katedrále a provázené řadou kulturních a společenských akcí. Hlavní program státní části oslav začal 27. září, kdy byla slavnostně předána standarta 8. jezdeckého pluku Svatého Václava. Při této příležitosti měl slavnostní projev prezident republiky T. G. Masaryk. Vrcholem církevní části oslav bylo slavnostní otevření právě dokončené Svatovítské katedrály. Z Vyšehradu na Pražský hrad byla v průvodu nesena lebka sv. Václava. Pro tuto příležitost byla ozdobena zlatou čelenkou posázenou českými granáty, kterou nechali vyrobit američtí krajané. Tohoto průvodu se zúčastnilo 600 000 katolických Čechů, Němců a Slováků.⁴¹ V předvečer svátku sv. Václava byla v dostavěné katedrále sloužena od osmi hodin slavnostní bohoslužba. Na kazatelně se během slavnostní mše vystřídal strahovský opat Dr. Zavoral, staroboleslavský kanovník J. Málek a vyšehradský kanovník J. Bouzka.⁴²

Oslavy svatováclavského milénia přilákaly nejen poutníky z českého pohraničí a Německa. Mezi dalšími poutníky, kteří navštívili Starou Boleslav v rámci svatováclavských oslav, byl i papežský legát Angelo Roncalli, pozdější papež Jan XXIII. Organizovány byly hromadné výpravy do Prahy a Staré Boleslavi. Např. ve dnech 21. a 22. září 1929 vypravil Lidový svaz německých katolíků z Děčína do Prahy a Staré Boleslavi zájezd v ceně sto korun. Tato cena zahrnovala jízdné, vstupné, přenocování, snídani, oběd a prohlídku Prahy s odborným průvodcem. Vztahy mezi oběma národy Čechy a Němci byly po dlouhá desetiletí velmi napjaté, avšak tyto události spojené s oslavami sv. Václava nedaly prostor pro vyjadřování

---

⁴⁰ Srov. Obrazová, P. Vlk, J. Maior Gloria- Svatý kníže Václav. 1. vyd. Praha, Litomyšl: Paseka, 1994, s. 217-222.

⁴¹ Srov. Šebek, J. Svatováclavská tradice za první republiky a během nacistické okupace. Kubín, P. Svatý Václav, 1. vyd. Praha: Togga, 2010, s. 433, 434.

⁴² Srov. Placák, P. Svatováclavské milénium, Češi, Němci a Slováci v roce 1929, 1. vyd. Praha: Babylon, 2002, s. 35.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

nacionalistických vášní. Atmosféra byla velmi vřelá a přátelská, o tom vypráví páter Emanuel Reischenberger, vedoucí Lidového svazu německých katolíků, který vedl dvě početné výpravy českých Němců ze severních Čech na pout' do Prahy a Staré Boleslavi. Ve Staré Boleslavi byli němečtí poutníci srdečně přijati místními obyvateli v čele s kanovníkem staroboleslavské kapituly Málkem. O ubytování poutníků se postarali čeští katoličtí cvičenci Orlové společně s jejich starostou Václavem Landou. Také Slováci se zúčastnili řady poutí do Prahy a Staré Boleslavi. Tyto zájezdy byly organizovány slovenskými katolickými nebo mládežnickými spolky.⁴³

Velmi důležitou oslavou ve Staré Boleslavi byl rok 1938, kdy bylo slaveno 300leté výročí přenesení Palladia z Prahy do Boleslavi. Tyto jubilejní oslavy připadly právě na dobu blížícího se válečného konfliktu. V této době přichází nejvíce poutníků z celých Čech a Moravy.⁴⁴ Do poutního místa jsou vypravovány i školní zájezdy, např. z dívčích škol Milosrdných sester Prahy III, dále z Kladna a Kutné Hory. Pout' vykonaly i děti pražského Vincentiána. Toto poutní místo přijelo do Boleslavi uctít největší množství poutníků (až 1200) z vikariátu českobrodského. Oslavy byly velkolepé, na alegorickém voze byl velký počet družiček, které držely obraz Panny Marie s nápisem „Milá byla Panna Maria Čechům, milí jsou Čechové Panně Marii“. Kolem tohoto vozu šli jako čestná stráž Orlové.⁴⁵ V této pohnuté době volalo v předtuše blížícího se nebezpečí tisíce poutníků o pomoc Matku Boží a sv. Václava. Jubilejních slavností, které trvaly od května do září 1938, se zúčastnilo dohromady 100 000 poutníků z celé České republiky i ze zahraničí.

S narůstajícím nebezpečím bylo Palladium v roce 1939 tajně odstraněno a nahrazeno věrnou kopií. V úkrytu bylo Palladium až do roku 1945.⁴⁶ Během druhé světové války byly poutě omezovány, poutníci se museli hlásit místním úřadům. V roce 1942 byl také zrušen Věstník staroboleslavský. Oslava svátku sv. Václava byla úřady v roce 1942 úplně zakázána, pod trestem vězení nebo pokutou do 20 000 korun.

---

⁴³ Srov. Placák, P. Svatováclavské milénium, Češi, Němci a Slováci v roce 1929, 1. vyd. Praha: Babylon, 2002, s. 154, 155, 163.

⁴⁴ Srov. Jeřábek, V. Čtení o Palladiu země České, Brno, 1946, s. 109.

⁴⁵ Srov. Jeřábek, V. Čtení o Palladiu země České, Brno, 1946, s. 117, 118.

⁴⁶ Srov. Jeřábek, V. Čtení o Palladiu země České, Brno, 1946, s. 124, 135, 138.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

Po osvobození Československa v roce 1945 proběhla celé řada děkovných bohoslužeb s putováním Palladia po kostelích v Praze; např. věřící uctili obraz Panny Marie v kostele sv. Cyrila a Metoděje v Karlíně nebo v kostele sv. Ignáce na Karlově náměstí.⁴⁷

Po roce 1948 začal velký úpadek křesťanských hodnot a tradic. Komunistický režim ničil záměrně vše náboženské a církevní. Tohoto osudu nebyl ušetřen ani národní světec sv. Václav a s ním spojený svatováclavský kult.⁴⁸

---

⁴⁷ Srov. Jeřábek, V. Čtení o Palladiu země české, Brno, 1946, s. 148, 149, 157.

⁴⁸ Srov. Obrazová, P. Vlk, J. Maior Gloria - Svatý kníže Václav. 1. vyd. Praha, Litomyšl: Paseka, 1994, s. 231.

3. Postavení poutního místa Stará Boleslav na přelomu tisíciletí

3.1 Stará Boleslav v 90. letech minulého století

Pro křesťany sloužila poutní místa k obnovení a posílení víry. Poutníci přicházeli na místa se svými prosbami, starostmi, poděkováním a hledali v modlitbě pomoc a ochranu Boží. Přicházeli na místa spojená se životem či smrtí světce, na místa spojená se zázračným uzdravením.

Ve 20. století nastal úpadek a odklon od křesťanských hodnot. Zájem o vykonávání poutí oslabuje. Ve 30. letech 20. století mají poutě charakter národní manifestace, kněží se obrací ve svém kázání na podporu vlastenectví. Největší devastace nastala s nástupem komunismu, kde se záměrně ničila poutní místa, všechny církevní obřady byly přísně sledovány, kněží pronásledováni a trestáni. Po roce 1989 je velká snaha o obnovení poutí, ale ne vždy se to podařilo. Některá poutní místa zůstávají nadále opuštěná a ohrožená vandalismem.⁴⁹

Stará Boleslav tvoří od roku 1960 souměstí s Brandýsem nad Labem. Nachází se 13 km od Prahy v okrese Praha – východ. Leží na pravém břehu Labe nedaleko ústí řeky Jizery, kde se nacházejí části lužního lesa s četnými zaniklými říčními rameny. Patří k našim nejstarším a nejvýznamnějším poutním místům.

V roce 1988 byl ve Staré Boleslavi zahájen intenzivní archeologický výzkum, který v 80. a 90. letech provázal veškeré stavební aktivity, rekonstrukce veřejných ploch, komunikací a inženýrských sítí v historickém jádru i mimo něj. Tento archeologický průzkum, který trval do roku 1997, potvrdil hradiště z počátku 10. století. V roce 1992 byly také objeveny zbytky třetího kostela na akropoli knížecího hradiště, jehož existence nebyla uvedena v žádných písemných pramenech. Výzkum byl prováděn ve spolupráci s Archeologickým ústavem AV ČR v Praze a Městského muzea v Čelákovících. Stará Boleslav patří v současnosti mezi archeologicky nejvíce prozkoumané raně středověké lokality v Čechách. Historické centrum Staré Boleslavi je od roku 1992 památkovou rezervací vyhlášenou Ministerstvem kultury ČR a v roce 1995 se staly kostely sv. Václava a sv. Klimenta Národními kulturními památkami.⁵⁰

---

⁴⁹ Srov. Kučera, Z. a kolektiv. Katolická poutní místa v Česku na počátku 21. století, 1. vyd. Praha: P3k, 2012, s. 8, 9.

⁵⁰ Městské listy Brandýsa nad Labem- Staré Boleslavi 2008/4, Archeologický průzkum, autor: Milan Novák.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

Od 60. let 20. století ve Staré Boleslavi nebyly organizovány žádné svatováclavské poutě. Komunistický režim odebral Staroboleslavské kapitule veškerý pozemkový majetek a soustavně pracoval na její devastaci, která by vedla také k postupnému zániku poutního místa. Těžištěm Svatováclavských poutí v 90. letech byla Budeč a katedrála na Pražském hradě. První Národní svatováclavská pouť na Budči se konala v roce 1990 za účasti světícího biskupa pražského Jana Lebedy. Na počátku 90. let minulého století se začínají konat oslavy svátku sv. Václava ve Staré Boleslavi v lidovém duchu. Tyto oslavy nemají žádný duchovní rozměr. Pořádají se kulturní akce, koncerty, divadelní představení a zábavné atrakce na Mariánském náměstí, v pivovaru a v prostoru Staroboleslavské brány. Skutečná obnova poměrů po znovunabytí svobodě nastala až po roce 2001. Kapitula byla jedním z hlavních iniciátorů „Národní svatováclavské pouti“, která povznesla každoroční poutní oslavu smrti hlavního českého patrona na celostátní úroveň. Vzniklo také Svatováclavské občanské sdružení, které společně se Staroboleslavskou kapitulou stálo za vznikem „Národní svatováclavské pouti“ a po několik let toto sdružení bylo jejich pořadatelem.⁵¹

3. 2 Vznik Národní svatováclavské pouti

V roce 2003 vznikla „Národní svatováclavská pouť“, která navazuje na staleté tradice velkých staroboleslavských poutí a slavností. Na jejím obnovení se zpočátku podílelo Arcibiskupství pražské a Město Brandýs nad Labem - Stará Boleslav. S postupem času se k této tradici připojila Kancelář prezidenta republiky, Kolegiální kapitula sv. Kosmy a Damiána a Česká křesťanská akademie. Hlavní náplní „Národní svatováclavské pouti“ je celebrowaná poutní bohoslužba na Mariánském náměstí, sloužená arcibiskupem pražským a primasem českým za spoluúčasti českých a moravských biskupů a velvyslance papežského stolce. Tato bohoslužba je vysílána v přímém přenosu Českou televizí a Českým rozhlasem. Miliony diváků a posluchačů mohou sledovat toto živé vysílání a mít tak účast na této slavnostní bohoslužbě. Oslava svátku sv. Václava je doprovázena řadou duchovních a kulturních programů, které začínají v předvečer svátečního dne.⁵²

V předvečer svátku sv. Václava v roce 2003 se sjely do Staré Boleslavi na „Národní svatováclavskou pouť“ poprvé tisíce poutníků v rámci „Středoevropských katolických dní“, jejichž logo bylo „Kristus - naděje Evropy“. Přijeli z různých koutů České republiky - z Podkrkonoší, Klatov, Třebíče, Nového Jičína, Písku i Tábora. Po dlouhém desetiletí se opět

---

⁵¹ Přístup z [http: /článek/ počátky lidové pouti v našem souměstí, 3.9.2010 /www.novinyprostor.cz/](http://článek/počátky_lidové_pouti_v_našem_souměstí_3.9.2010/www.novinyprostor.cz/).

⁵² Přístup z [http: /Milan Novák, Národní svatováclavská pouť /www.navstevapapeze.cz/mista/](http://Milan_Novák,_Národní_svatováclavská_pouť/www.navstevapapeze.cz/mista/).

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

hlavní svatováclavské poutě odehrály na tradičním místě svatováclavských oslav ve Staré Boleslavi. Hlavní bohoslužbu celebrouval na Mariánském náměstí kardinál Miloslav Vlk ve spolupráci mnoha biskupů a apoštolského nuncia Erwina Josefa Endera, kněží a věřících. Výjimečnou událostí bylo i převezení lebky sv. Václava z Pražského hradu do Staré Boleslavi. Světcovu lebku přinesl slavnostně v průvodu kardinál Miloslav Vlk, který ji držel v ruce během bohoslužby při přímlových modlitbách za český národ. Lebka knížete pak byla vystavena v kryptě sv. Václava po dobu svatováclavských oslav, poté byla odvezena ve speciální schránce zpět na Pražský hrad. Po slavnostní bohoslužbě proběhl ve Staré Boleslavi duchovní program v kostele Nanebevzetí Panny Marie, kde bylo vystaveno Palladium země české. Duchovní program byl ukončen modlitbou růžence a loretánskou litaní. P. Vladimír Kelnar, který byl jedním ze zakladatelů národní pouti, podal věřícím obsáhlý výklad o tomto poutním místě. Poutníci mohli také uctít světcovu památku v kostele sv. Václava, kde byly vystaveny ostatky knížete. Svatováclavské občanské sdružení pořádalo ve Staré Boleslavi v rámci svatováclavských oslav další kulturní program s koncerty, divadelním představením a se závěrečným ohňovým průvodem.⁵³

Matrice staroboleslavská se od roku 2009 podílí na zdárném průběhu svatováclavských oslav. Tento nově vzniklý spolek se stará o obnovení, uchování a povznesení svatováclavské tradice a tohoto poutního místa. Čestným předsedou tohoto spolku se stal kardinál Miloslav Vlk. Tento spolek navazuje na původní tradici Matice staroboleslavské založené v roce 1923 Janem Paulem, který byl pražským vikářem, smíchovským farářem, kanovníkem a papežským prelátem. Matice staroboleslavská byl spolek příznivců a poutníků, který se staral o uchování svatováclavských a mariánských tradic. Činnost tohoto spolku byla pravděpodobně ukončena před II. světovou válkou.

Národní svatováclavská pouť ve Staré Boleslavi se stala jednou z nejvýznamnějších duchovních událostí v Čechách a hlavních oslav svátku národního světce sv. Václava a s ním spojeného státního svátku české státnosti. Podařilo se tak obnovit zašlou slávu staroboleslavských poutí v celonárodním měřítku. Svatováclavská tradice je jednou z nejdéle udržovaných tradic u nás. Má velký význam duchovní i společenský. Svatý Václav upřednostňoval státní zájem nad osobním prospěchem a tímto by měl být pro nás příkladem.⁵⁴

---

⁵³ Přístup z <http://národní-svatováclavská-pout-2003/www.katolik.cz/>.

⁵⁴ Přístup z <http://Milan-Novák,Matice-staroboleslavská/www.staroboleslav.com/matrice/>.

3.3 Národní svatováclavská pouť v letech 2004-2008

V roce 2004 do Staré Boleslavi připutovalo na Národní svatováclavskou pouť kolem pěti tisíc poutníků. Na přání kardinála Miloslava Vlka se také zúčastnili poutní slavnosti rodiny pražské arcidiecéze. Slavnostní bohoslužbu sloužil kardinál Miloslav Vlk, který během mše předal symbolicky prázdné nádoby zástupcům šesti organizací, které pomáhají chránit základní lidské hodnoty. Mezi oceněnými organizacemi byly YMCA - Živá rodina, Společnost pro podporu rodiny, Ochrana nenarozeného života, YMCA Praha - Manželská setkání, Sdružení salesiánských spolupracovníků a Hnutí Fokolare. V kázání k věřícím promluvil olomoucký arcibiskup Jan Graubner, který připomněl lásku Boží a jí odpovídající lásku člověka k životu a vztahy v rodině.⁵⁵ Kromě slavnostní bohoslužby obsahovala svatováclavská pouť další program, např. poutní promenádní koncert dechové hudby, odpolední Průvod knížete Václava v dobových kostýmech a večerní Ohňový průvod. V bazilice sv. Václava proběhla také slavnostní mše svatá s hudbou Josefa Klazara s názvem „*Missa pro Partia*“, dále modlitba nešpor a adorace se svatováclavskou tematikou.⁵⁶

Třetí ročník obnovené celonárodní pouti k hlavnímu patronovi českého národa sv. Václava proběhl v roce 2005. V předvečer svátku byl proveden v bazilice sv. Václava slavnostní svatováclavský koncert za přítomnosti významných hostů. Do Boleslavi se sjelo několik tisíc poutníků z 60 farností a mezi poutníky byli i zahraniční návštěvníci. Ze státníků se bohoslužby zúčastnil premiér Mirek Topolánek. Bohoslužbu na Mariánském náměstí sloužil kardinál Miloslav Vlk. Promluvu měl plzeňský biskup František Radkovský, který poukázal na dnešní krizi rodiny, společnosti a celkovou neutěšenou politickou situací v naší zemi. Také prohlásil: „Život a smrt svatého Václava nás učí, že zdravý život národa spočívá na vzdělanosti a mravnosti, na mravnosti posvěcené pravou zbožností... Domnívám se, že morální stav naší společnosti je ovšem velmi závažný. Dochází v ní k stále většímu oslabování a relativizování mravních principů a norem, což má pro společnost nedozírné následky.“⁵⁷

V roce 2006 byla poutní slavnost výjimečná tím, že lebka sv. Václava byla převezena prezidentským vozem z Pražského hradu do Staré Boleslavi v doprovodu hradní stráže. Tímto dostává Svatováclavská pouť ve Staré Boleslavi ještě větší rozměr. Svatému Václavu se dostalo nejvyšších státních poct. Hlavním celebrantem slavnostní bohoslužby byl pražský arci-

⁵⁵ Katolický týdeník, 2004/41 Národní svatováclavská pouť, autor: Šimon Dohnal.

⁵⁶ Přístup z [http://Svatý Václav spojuje českou společnost/ www.radiovaticana.cz/clanek/](http://Svatý%20Václav%20spojuje%20českou%20společnost/www.radiovaticana.cz/clanek/).

⁵⁷ Katolický týdeník 2005/41, Poutníků ve Staré Boleslavi přibývá, autor: Jiří Macháně.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

biskup kardinál Miloslav Vlk za spoluúčasti českých a moravských biskupů, mezi nimiž byl i ostravský biskup František Lobkowitz. V závěrečné řeči promluvil papežský nuncius Diego Causero, který mimo jiné řekl: „V této době znovuzrození Českého národa a to jak v občanském a politickém životě, tak i v životě náboženském, se zpátky obrácíte k tomu, který jako první daroval těmto zemím identitu a důstojnost. Politický život země i život z víry zde procházejí obtížemi obnovy. Země potřebuje osobnosti, lidi víry i schopné politiky, kteří by byli silní a moudří.“ Apoštolský nuncius vyřídil dále pozdrav od papeže a zároveň poblahopřál všem Václavům k jejich svátku. Po bohoslužbě byl opět pro poutníky připraven bohatý kulturní program včetně koncertů, divadelních představení a lidové pouťové zábavy.⁵⁸

Svatováclavské oslavy byly v roce 2007 zahájeny v předvečer státního svátku v basilice sv. Václava koncertem gregoriánského chorálu v provedení Scholy Gregorians Pragensis, doprovázené úryvky ze svatováclavských kapitol z díla historika Josefa Pekaře. Přes nepříznivé počasí přijelo do Staré Boleslavi na svátek sv. Václava víc než tisíc poutníků. Mezi přítomnými byla první dáma Livia Klausová, předseda vlády Mirek Topolánek, místopředsedové vlády Alexandr Vondra a Jiří Čunek, ministr vlády Cyril Svoboda a poslanci Parlamentu ČR.⁵⁹ Slavnostní bohoslužbu sloužil kardinál Miloslav Vlk. V promluvě k poutníkům promluvil olomoucký arcibiskup Jan Graubner, který apeloval na budování stabilních rodin, kde se vychovávají děti k tradičním hodnotám. V závěru bohoslužby promluvil apoštolský nuncius Diego Causero: „Výzva svatého Václava všem křesťanům a lidem dobré vůle této země zní: Zapojte se do pozitivních společenských změn a politických aktivit, aby byla do společnosti vnesena harmonie a spravedlnost.“⁶⁰ V tomto roce doprovázel svatováclavské oslavy také bohatý kulturní program, např. zazněl chrámový koncert Hudby Hradní stráže. Kulturním vrcholem těchto oslav bylo i vystoupení světově uznávaného kytaristy Lubomíra Brabce v chrámu Nanebevzetí Panny Marie.

V roce 2008 se slavilo jedenáct set let od narození knížete Václava. Tradičně v předvečer svátku byla přivezena prezidentským vozem lebka sv. Václava za doprovodu čestné jednotky motocyklů Hradní stráže. Večer se pak uskutečnil v bazilice sv. Václava duchovní program za zpěvu gregoriánského chorálu. Úryvky z *Legendy o sv. Václavu* Karla IV. přečetl herec Josef Somr. Na svatováclavské oslavy se sjeli stovky věřících. Spolu s poutníky

---

⁵⁸ Katolický týdeník, 2006/40, Nedej zahynouti nám ni budoucím!, autor: Jiří Macháně.

⁵⁹ Městské listy Brandýsa nad Labem-Staré Boleslavi 2007/9, Národní svatováclavská pouť, autor: Milan Novák.

⁶⁰ Katolický týdeník, 2007/40, V Boleslavi pod deštníky, autor: Zuzana Burdová.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

slavili bohoslužbu na Mariánském náměstí čeští a moravští biskupové, nechyběl ani olomoucký arcibiskup Jan Graubner. Stát reprezentovali prezident republiky Václav Klaus, předseda vlády Mirek Topolánek, místopředseda vlády Jiří Čunek, pražský primátor Pavel Bém, vedoucí kanceláře prezidenta republiky Jiří Weigl, náčelník generálního štábu Armády ČR generál Vlastimil Pícek a poslanec Petr Tluchoř.⁶¹ Bohoslužbě předsedal kardinál Miloslav Vlk, který v promluvě k věřícím řekl: „Svatováclavská tradice nás duchovně spojuje s našimi předky. Čteme ze stejného Písma jako oni. Budeme se modlit stejně *Věřím*, jako kdysi Ludmila, Václav, Vojtěch, Anežka a ostatní.“ Církev je podle kardinála jediná instituce, která živě a konkrétně přetrvává v našich dějinách až do současnosti. V rámci bohoslužby pozdravil česky poutníky vatikánský velvyslanec nuncius Diego Causero: „Po několikaleté službě v České republice se cítím být součástí vašeho národa a solidární s jeho úděly; velmi rád proto spolu s vámi přicházím oslavit svátek svatého Václava, panovníka a svědka krve.“ Dále velmi kladně hodnotil spolupráci církve a státu: „Nejplodnější období českých dějin se vztahují k okamžikům, kdy církev a stát postupovali společně; každý sice po své vlastní cestě, ale v duchu činné spolupráce.“ Poutníkům také vyřizoval srdečný pozdrav od papeže Benedikta XVI., který vyprošuje České republice a místní církvi šťastnou budoucnost.⁶²

3.4 Papežská návštěva ve Staré Boleslavi v roce 2009

Papež Benedikt XVI., občanským jménem Josef Ratzinger, se narodil 16. dubna 1927 v bavorském městečku Marktl am Inn. Studoval na klasickém humanitním gymnáziu v Travensteinu a po roce 1939 vstoupil do přípravného semináře sv. Michala v tomtéž městě. Během 2. světové války byl nucen stát se členem Hitlerjugend. V roce 1943 sloužil v jednotce protiletectvé obrany u Mnichova a po krátkém výcviku sloužil také v protitankové jednotce na maďarsko - rakouském pomezí. Koncem války dezertoval. Po příchodu americké armády byl zajat a jako válečný zajatec byl převezen do zajateckého tábora, kde žil do konce roku 1945 v těžkých životních podmínkách. V letech 1947-1951 studoval v Mnichově filozofii a teologii a v červnu 1951 byl ve Freisingu vysvěcen. Po dvou letech získal doktorský titul, přednášel na řadě univerzit v Německu a věnoval se také vědecké činnosti. Spolupracoval na přípravě podkladů II. vatikánského koncilu, kde na koncilních jednáních pracoval společně s největšími teology. V roce 1977 přijal biskupské svěcení a byl jmenován arcibiskupem mnichovským a freisinským. Tentýž rok byl jmenován kardinálem. V roce 1982 byl papežem Janem Pavlem

---

⁶¹ Městské listy Brandýsa nad Labem- Staré Boleslavi 2008/9, Prezident a premiér vítali pout', autor: redakce.

⁶² Katolický týdeník, 2008/40 Čteme ze stejného Písma jako sv. Václav, autor: Jiří Macháně.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

II. jmenován prefektem Kongregace pro nauku víry a odchází do Říma. V roce 1998 se stává zástupcem děkana a v roce 2002 děkanem Kolegia kardinálů, které volí papeže. Sám pak byl zvolen papežem dne 19. dubna 2005.⁶³

Papež Benedikt XVI. přijel do České republiky na pozvání prezidenta Václava Klause. Předchozí papežské návštěvy v České republice se odehrály v letech 1990, 1995 a 1997, kdy byl papežem Jan Pavel II. Papež svou návštěvou oslovil celou společnost, ne jenom věřící veřejnost. Každý se mohl v rámci jednotlivých akcí s papežem setkat. Význam papežské návštěvy přesáhl hranice České republiky a měl celosvětový význam. Papež přijel na návštěvu v době, kdy uplynulo 20 let od pádu komunismu. Přijel v době, kdy začínaly přípravy na velké cyrilometodějské jubileum, 1150 let od příchodu věrozvěstů na Velkou Moravu. Bylo to také období, kdy doznívaly oslavy 1100 let od narození sv. Václava a v období oslav Staroboleslavského Palladia, které slavilo 400 let od jeho prohlášení za Palladium. Tato návštěva měla nadčasovou úroveň a byla zcela pastorační. Papež se během návštěvy setkal s předními politickými i církevními představiteli, ale i jednotlivci. Program papežské návštěvy se skládal ze čtyř hlavních bodů:

1. V sobotu 26. září 2009 přiletěl papež Benedikt XVI. do České republiky. Po uvítacím ceremoniálu navštívil kostel Panny Marie Vítězné v Praze, kde se krátce pomodlil u sošky Pražského Jezulátka. Poté se na Pražském hradě setkal s prezidentem Václavem Klausem a dalšími politiky. Večer téhož dne se papež při nešporách setkal v katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha s kněžími, řeholníky a řeholnicemi. Toto setkání nebylo určeno pro širší veřejnost.

2. V neděli 27. 9. navštívil papež Moravu. V Brně Svatý otec sloužil bohoslužbu pod širým nebem. Při homilii byl kladen zvláštní důraz na křesťanské rodiny.

3. V podvečer přednesl papež přednášku ve Vladislavském sále Pražského hradu. Tato přednáška byla určena pro širokou akademickou obec.

4. V pondělí 28. 9. byla slavena Národní svatováclavská pouť ve Staré Boleslavi. Papežská návštěva byla složena do dvou duchovních linií našich dějin, které byly vzájemně propojené - Cyrilometodějská tradice se Svatováclavskou. Na Velehradě je katedrála zasvěce-

---

⁶³ Srov. Připravme se na návštěvu Svatého otce Benedikta XVI. v České republice, Česká biskupská konference 2009, České Budějovice: Poustevník, 2009, s. 15-17.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

na sv. Václavu a ve Staré Boleslavi byl postaven kostel sv. Klimenta. Sepětí obou linií je tak vidět na obou poutních místech.

Významným tématem papežské návštěvy byla i křesťanská identita, která se opírala o tři křesťanské znaky: víru, naději a lásku. Papež se proto obracel na křesťanské rodiny a především rodiče, kteří jsou prvními hlasateli víry a jejich děti jsou znamením naděje a lásky.⁶⁴

Obr. 3 – Ostatky sv. Václava na oltáři v kostele sv. Václava ve Staré Boleslavi vystavené dne 28. září 2009. Zdroj: vlastní fotografie.

V neděli 28. 9. v podvečer přijela na poutní místo do Staré Boleslavi také čestná jednotka Hradní stráže, která přivezla ze Svatovítské katedrály lebku sv. Václava (viz obr. 3). Papež Benedikt XVI. se stal prvním papežem v dějinách, který se poklonil ostatkům sv. Václava přímo na místě jeho mučednické smrti. V minulosti projevil úctu k národnímu světcovi mimo jiné i papež Jan Pavel II. při své návštěvě České republiky. Při uvítání papeže Benedikta XVI. ve Staré Boleslavi řekl kardinál Miloslav Vlk v kostele sv. Václava: „Orlice svatého Václava, kterou jsme zvolili za logo Vaší návštěvy, je historickým znakem našeho státu a svatováclavský hymnus, který budeme v závěru slavnosti zpívat, byl až do 19. století naší národní hymnou. Skutečnost, že přicházíte s námi a s celým národem oslavit tento den, chápeme jako projev úcty k duchovnímu odkazu našich dějin... Tyto posvátné chvíle v hlubokém

⁶⁴ Srov. Připravme se na návštěvu Svatého otce Benedikta XVI. v České republice, Česká biskupská konference, 2009, České Budějovice: Poustevník, s. 20, 21, 24.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

a širokém vzájemném společenství s našimi svatými patrony, všemi přítomnými poutníky i ve společenství našeho národa shromážděného přes sdělovací prostředky, tyto chvíle s Božím slovem a se zmrtvýchvstalým Kristem uprostřed nás ať jsou velikou oslavou Boží Trojice i připomínkou našich duchovních křesťanských kořenů a nosných sil našich dějin“. Papežskou bohoslužbu, která se odehrála na louce u Proboštských jezer, navštívilo 50 000 poutníků, z toho 15 000 mladých, z Čech, Slovenska, Polska a Německa (viz. obr. 4). Papež přivítal poutníky v českém jazyce. Ve své promluvě k věřícím vyzdvihl osobnost a odkaz sv. Václava. Z promluvy Svatého otce: „Příklad svatých povzbuzuje každého, kdo si říká křesťan, aby byl důvěryhodný, tedy žil v souladu s principy víry, kterou vyznává. Opravdu nestačí působit zdáním dobrého a čestného člověka, je třeba jím skutečně být. A dobrý a čestný je ten, kdo nezakrývá sám sebou světlo Boží, nevynáší se, nýbrž nechává srze sebe prosvítat Boha. To je i poučení ze života svatého Václava, který měl odvahu dát přednost království nebeskému před kouzlem pozemské moci.“

Na konec bohoslužby zazněl Svatováclavský chorál.

Obr. 4 – Papežská bohoslužba na louce u Proboštských jezer 28. 9. 2009. Zdroj: vlastní fotografie.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

Na závěr své návštěvy papež Benedikt XVI. poděkoval za srdečné přijetí v České republice, vyjádřil svou vděčnost nejenom prezidentovi, ale i všem organizátorům a především poutníkům za jejich modlitbu.⁶⁵

Papež Benedikt XVI. velmi kladně hodnotil návštěvu v České republice. V jednom ze svých rozhovorů řekl: „Návštěva, kterou jsem podnikl také jako upomínku na pád komunistického režimu v Evropě před dvaceti lety, byla poutí na místo víry a působení významných světců. Tato cesta měla současně být znamením pro celou Evropu, pro náš kontinent, který se potřebuje znovu zamilovat do Krista a nabrat naději pro pravý život.“⁶⁶

3.5 Národní svatováclavská pout' v letech 2010-2015

V roce 2010, rok po papežské návštěvě, přijelo do Staré Boleslavi na svátek sv. Václava kolem tří tisíc poutníků. V rámci Národní svatováclavské pouti čekalo na poutníky několik novinek. Poprvé jako pražský arcibiskup sloužil poutní bohoslužbu Dominik Duka. Ve svém kázání k věřícím pražský arcibiskup řekl: „Potřebujeme svatého Václava, vévodu blaženských rytířů, aby nás učil úctě ke statečnosti a ke statečným. Nezapomínejme na ně, ani na současnou obranu naší země a civilizace. Potřebujeme ho, protože na mnohé z nás útočí strach, že úkoly, které na nás čekají, jsou nad naše síly.“ Na popud pražského arcibiskupa bylo při slavnostní bohoslužbě poprvé vystaveno na oltáři spolu s lebkou sv. Václava staroboleslavské Palladium. Dominik Duka tímto chtěl provázat svatováclavskou tradici s mariánskou úctou ve Staré Boleslavi. Bohoslužbu na Mariánském náměstí také poprvé doprovázela Hudba Hradní stráže a Policie České republiky. Mezi hosty byl přítomen prezident republiky Václav Klaus s manželkou, předsedkyně poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Miroslava Němcová, členové vlády ČR, představitelé města v čele se starostou Ondřejem Přenosilem a další čestní hosté.⁶⁷

Při příležitosti oslav svátku sv. Václava v roce 2010 byla večer slavnostně provedena v pražském Rudolfinu obnovená premiéra 80 let starého němého velkofilmu *Svatý Václav* za doprovodu Symfonického orchestru Českého rozhlasu. Tato premiéra byla uskutečněna díky Arcibiskupství v Praze, Kanceláři prezidenta republiky a Úřadu vlády. Pražský arcibiskup Dominik Duka, při této příležitosti zdůraznil osobnost knížete sv. Václava, který spojuje

---

⁶⁵ Srov. Papež Benedikt XVI. v České republice, Česká biskupská konference, Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2009, s. 111, 113, 137.

⁶⁶ Přístup z [http: /Aleš Pištola](http://AlešPištola), Papež Benedikt XVI. o návštěvě u nás, 1. 10. 2009 /www.navstevapapeze.cz/.

⁶⁷ Katolický týdeník 2010/41, Svatováclavské oslavy s Palladiem, autor: Jiří Prinz.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

v dnešní době stát i církve. Tuto spolupráci pokládá pro budoucnost za velmi pozitivní. Dominik Duka ve svém projevu také vyjádřil kladné hledisko k návratu naší země i českého národa ke svým kořenům k svatováclavské tradici. Přesto, že je tento hraný film v dějinách české kinematografie ojedinělý, byl ve své době přijat rozpačitě a nevyvolal u diváků očekávaný ohlas. Obnovená premiéra filmu *Svatý Václav* z roku 1929/1930 se konala pod záštitou předsedy vlády České republiky Petra Nečase a pražského arcibiskupa Mons. Dominika Duky.⁶⁸

Národní svatováclavská pout' v roce 2011 měla kromě bohoslužby na Mariánském náměstí bohatý doprovodný program. Poutníci si mohli prohlédnout výstavu o životě a díle blahoslaveného Jana Pavla II. Tato výstava byla instalována ve vlaku, který přijel z Prahy na nádraží do Staré Boleslavi. Dále proběhly koncerty duchovní hudby a tradiční závěrečný ohňostroj. Poutní slavnosti se zúčastnilo tisíce poutníků z celé České republiky, někteří přišli pěšky jako např. poutníci z pražských Kyjí. Mezi hosty byli představitelé armády, ústavní činitelé a nechyběl ani prezident republiky Václav Klaus. Hlavním celebrantem mše svaté byl český primas Dominik Duka, v kázání promluvil olomoucký arcibiskup Jan Graubner, který upozornil na nebezpečí egocentrismu moderního člověka, který se vzdaluje od Boha a ničí mezilidské vztahy. Sv. Václava vyzdvihl jako protějšek k tomuto egocentrismu. „Svatý Václav je povzbuzením pro všechny, kteří nežijí pro sebe, ale pro druhé, kteří sice nejsou v současnosti doceněni, ba jsou i znevýhodněni či zneuznaní, ale kterým bude po staletích národ děkovat. Díky nim přežijí své krize, díky nim a jejich ochotě nežít pro sebe.“ Na závěr bohoslužby promluvil prezident republiky Václav Klaus, který mimo jiné řekl: „Vše tradiční a konzervativní je vydáno za zastaralé a nemoderní, je zesměšňováno a je vylučováno ze společenského dialogu. Vím, že je Benedikt XVI. za mnohé své tolik potřebné konzervativní postoje terčem nevybíravých útoků. Doba, kterou žijeme, však má tolik nebezpečných rysů, že nechat ve veřejném prostoru dominovat jen oportunistické modernisty se nakonec vymstí všem.“ Tento projev byl terčem kritiky teologa Tomáše Halíka, který zkritizoval prezidenta za zneužití náboženských slavností ve svůj prospěch. Po slavnostní bohoslužbě obdrželi Václav Klaus a pražský arcibiskup Dominik Duka od pořadatelů vzácný exemplář Bible s ilustracemi španělského malíře Salvadora Dalího. Tato kniha váží 12 kg, kožené desky jsou ozdobeny odlitkem autorova podpisu, který je pozlacen dvoumikronovou vrstvou zlata a ozdoben čtyřmi drahými kameny.⁶⁹

---

⁶⁸ Katolický týdeník 2010/40, Svatý Václav spojuje i po tisíci letech, autor: Tomáš Kutil.

⁶⁹ Katolický týdeník, 2011/41, Stará Boleslav oslavila knížete Václava, autor: Jiří Prinz.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

V roce 2012 proběhl desátý ročník Národní svatováclavské pouti ve Staré Boleslavi. V předvečer oslav svátku sv. Václava se s duchovním programem pod sochou světce na Václavském náměstí připojila také Praha. V době, kdy byla převážena relikvie sv. Václava z Pražského hradu do Staré Boleslavi, zahájila tuto cestu společná modlitba českého národa. Na tento modlitební most za vyzvánění zvonů v celé zemi navázal v bazilice sv. Václava Slavnostní koncert a nešpory. Slavnostní bohoslužby na Mariánském náměstí se zúčastnilo na tři tisíce poutníků z Čech a Moravy. Přijela také tisícovka krajanů, členů krajanských spolků z devíti evropských zemí a USA. Mezi návštěvníky bylo mnoho známých politiků, včetně několika kandidátů na budoucího prezidenta republiky. Bohoslužbám byl přítomen jako čestný host prezident republiky Václav Klaus.⁷⁰ Poutní mši svatě předsedal olomoucký arcibiskup Jan Graubner. K poutníkům promluvil plzeňský biskup František Radkovský, který varoval před zneužitím svobody v dnešním světě, která může vést až k radikalismu a šíření nenávisti. Upozornil také na krizi morálky, která je příčinou většiny našich problémů. „Nedopustíme, aby se jako následek naší morální krize a proto nezvládnuté svobody a demokracie, objevila nějaká diktatura další.“ Na závěr promluvy biskup Radkovský řekl: „Proste svatého Václava o zdravý rozum pro nás všechny!“⁷¹

V roce 2013 proběhly Cyrilometodějské oslavy na Moravě. Svatováclavská pouť ve Staré Boleslavi se nesla v duchu těchto oslav. Na tomto poutním místě došlo k propojení cyrilometodějské tradice se svatováclavskou skrze úctu ke staroboleslavskému Palladiu. Na slavnostní bohoslužbu v tomto roce se sjelo několik tisíc poutníků. Tradičně sloužil mši svatou pražský arcibiskup Dominik Duka, který při promluvě k přítomným vyzdvihl odkaz svatého Václava a Starou Boleslav přirovnal k významným poutním místům ve světě. Kromě cyrilometodějského výročí se také připomínalo 75. výročí od mnichovské dohody. Na svatováclavských oslavách byl proto také přítomen mnichovský kardinál Reinhard Marx, který promluvil o vzájemných vztazích Čechů a Němců. Přítomnost mnichovského kardinála měla sloužit k narovnání těchto vztahů a vést k vzájemné spolupráci mezi Čechy a Němci. Svatováclavských oslav se nezúčastnil nově zvolený prezident republiky Miloš Zeman, který tak nepokračuje v tradici svého předchůdce Václava Klause.⁷²

---

⁷⁰ Městské listy Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi, 2012/8, Stará Boleslav hostí jubilejní desátou Národní svatováclavskou poutí, autor: Redakce.

⁷¹ Katolický týdeník, 2012/40, Svatý Václav a ohrožená demokracie, 2. 10. 2012.

⁷² Katolický týdeník, 2013/39, Nebojím se poněvadž mám biskupskou berlu, autor: Jiří Macháně.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

Velmi významné byly oslavy svátku sv. Václava v roce 2014. V předvečer svátku v sobotu 27. září bylo poprvé od konce 2. světové války staroboleslavské Palladium neseno v průvodu. Procesí s Palladiem vyšlo ze svatovítské katedrály přes Malou Stranu k Pražskému Jezulátku, kde se v kostele Panny Marie Vítězné věřící pomodlili. Průvod dále pokračoval přes Karlův most až na Staroměstské náměstí do Týnského chrámu. Pout' byla zakončena na Václavském náměstí, kde také promluvil organizátor tohoto průvodu P. Jiří Koníček. „V tomto čase napětí a bojů chceme přijmout výzvu papeže Františka k modlitbám za odvrácení válečných hrozeb a vyprošovat procesím požehnání a ochranu naší zemi a mír ve světě.“ V den svátku sv. Václava bylo Palladium ve Staré Boleslavi korunované apoštolským nunciem v České republice Mons. Giuseppem Leanzou. Palladium bylo ozdobeno dvěma korunkami z 24 karátového zlata, které v únoru v Římě posvětil papež František. Církev tímto chtěla poděkovat Panně Marii za ochranu, kterou Panna Maria projevovala českému národu v době komunistického režimu. Bohoslužbu ve Staré Boleslavi celebroid olomoucký arcibiskup Jan Graubner a český primas kardinál Dominik Duka, který v promluvě vyzdvihl význam staroboleslavského Palladia. Tento obraz má nám připomínat úctu k dítěti a rodině, která v dnešní době prochází velkou krizí.⁷³

Do Staré Boleslavi přišlo slavit svátek sv. Václava v roce 2015 nejvíce poutníků od papežské návštěvy. K motorizované jednotce Hradní stráž, která doprovázela lebku sv. Václava, se od Brandýského zámku připojilo velké procesí v čele se starostou města Vlastimilem Pickem. V průvodu byli zástupci nejrůznějších zájmových spolků, sportovních organizací, sdružení a nechyběla ani selská jízda na koních. Bohoslužby na Mariánském náměstí se zúčastnilo 5500 poutníků z celé České republiky. Mezi přítomnými byli členové Sokola a Skauti, kteří mávali státními vlajkami.

K významným hostům svatováclavských oslav patřili i arcibiskup ukrajinské řeckokatolické církve Svjatoslav Ševčuk a arcibiskup z Minsku - Mohylevu Tadeusz Kondrusiewicz. Z politiků byli přítomni vicepremiér Pavel Bělobrádek (KDU-ČSL), ministr kultury Daniel Herman (KDU-ČSL) a ministr obrany Martin Stropnický (ANO). Slavnostní bohoslužbu celebroid plzeňský biskup František Radkovský. V kázání k věřícím promluvil kardinál Dominik Duka, který zmínil aktuální téma uprchlické krize. Prohlásil: „Nestačí tedy charitativní pomoc v utečeneckých táborech na Středním východě a v severní Africe. Je třeba obnovit administrativní, ekonomické a sociální služby. Zajisté přijmout a ošetřit bezradné uprchlíky,

---

⁷³ Katolický týdeník, 2014/40, Nuncius Leanza korunoval Palladium, autor: Jiří Prinz, 30. 9. 2014.

ale připravit je k urychlenému návratu do jejich zemí, aby je budovali, obdělávali a mohli tam žít ve svých domovech a svým navyklým způsobem.“ Dále v kázání připomněl vyzvání papeže Františka k zastavení válečného konfliktu v Sýrii všemi možnými prostředky, tak, aby se zabránilo vyhánění nevinných lidí z těchto oblastí. Dominik Duka také zmínil sv. Václava, který byl panovníkem stavícího stát na spravedlnosti, soucitu a mírovém soužití a který dával při řešení sporů přednost rozumné diplomacii. Na závěr slavnostní bohoslužby promluvili minský arcibiskup Tadeusz Kondrusiewicz, který upozornil na možné ohrožení křesťanských základů v Evropě a arcibiskup Ševčuk informoval o utrpení ukrajinského národa při válečném konfliktu, který je největší od konce 2. světové války. Zároveň poděkoval českému národu za projevenou solidaritu a zmínil, že Svatováclavská modlitba „*Nedej zahynouti*“ je i v této chvíli ukrajinskou modlitbou.⁷⁴

3.6 Významné osobnosti a události v rámci svatováclavských oslav

Jedním ze zakladatelů a hlavních organizátorů Národní svatováclavské pouti byl i PhDr. Milan Novák, který působil několik let ve funkci vedoucího kulturního odboru a cestovního ruchu města Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi. Jeho přičiněním se stala obnovená svatováclavská pouť významnou událostí nejen pro toto město. V současnosti se dr. Novák podílí na organizaci poutí v rámci Matice staroboleslavské. V listopadu 2009 mu papež Benedikt XVI. udělil Řád sv. Řehoře Velikého. Toto vyznamenání patří mezi pět ocenění, které uděluje sám Svatý otec. Řád sv. Řehoře Velikého ustanovil v roce 1831 papež Řehoř XVI. Tento řád je udělován osobnostem, které se významně zasloužily o dobro společnosti, církve a Svatého stolce. Takto oceněné osobnosti se stávají členy řádu s titulem „rytíř Řádu sv. Řehoře Velikého“. Heslem tohoto řádu je „Pro Deo et principe“ v překladu „Pro Boha a vládce“. Členové tohoto řádu nemají zvláštní povinnosti ani práva, pouze ve Vatikánu jim Švýcarská garda vzdává hold salutováním. Papež ocenil Novákovo osobní úsilí, díky kterému byla v roce 2003 obnovena Národní svatováclavská pouť. Tato pouť se otevřela pro věřící i nevěřící společnost a v průběhu následujících let se stala přední duchovní událostí v Čechách a hlavní událostí státního svátku sv. Václava. Řád a jmenování rytířem převzal Milan Novák z rukou arcibiskupa pražského Miloslava kardinála Vlka během slavnostní bohoslužby 26. 12. 2009 v basilice sv. Václava ve Staré Boleslavi.⁷⁵

---

⁷⁴ Katolický týdeník, 2015/40, Svatováclavský chorál pro Ukrajinu, autor. Jirí Prinz.

⁷⁵ Městské listy Brandýsa nad Labem- Staré Boleslavi 2010/1, Papežský řád pro muže vzorné pověsti, autor: Redakce.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

Mezi další osobnosti, které se zasloužily o vznik Národní svatováclavské pouti ve Staré Boleslavi, patří Mgr. Vladimír Kelnar. Od 1. 11. 2001 se stal sídelním kanovníkem staroboleslavským, od 1. 7. 2001 farářem a rektorem kostela Nanebevzetí Panny Marie ve Staré Boleslavi, od 30. 10. 2002 byl pověřen výkonem pravomocí probošta a děkana a od 9. 2. 2005 byl jmenován proboštem Kolegiální kapituly svatých Kosmy a Damiána ve Staré Boleslavi. V současnosti působí jako kanovník metropolitní kapituly. Vladimír Kelnar se zasadil o spolupráci s městem Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi při organizaci Národní svatováclavské pouti. Rozvoj vzájemných vztahů samosprávy města a kolegiální kapituly sv. Kosmy a Damiána ve Staré Boleslavi je závazkem navazujícím na historický vývoj a tradice města. Spolupráce kapituly s městem má podporovat společný rozvoj cestovního ruchu ve vazbě na historické památky, dále posilování a tvorbu koncepce poutní tradice ve Staré Boleslavi a zejména společnou koordinaci a realizaci Národní svatováclavské pouti.⁷⁶

Na podnět starosty Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi Ondřeje Přenosila a rady města se od roku 2009 v rámci Národní svatováclavské pouti uděluje významným občanům Svatováclavská plaketa. „Je dobře připomínat si každý rok při tak významné události, jako je Národní svatováclavská pout', naše občany, kteří svým životem, elánem a prací udávají tep v celém souměstí. Na tuto akci zveme vždy vedle radních a zastupitelů také širokou řadu našich spoluobčanů“, řekl starosta Ondřej Přenosil. V roce 2011 získalo ocenění šest osobností. Za své celoživotní úsilí při ochraně a udržování tradice poutního místa Stará Boleslav získal ocenění R. D. Stanislav Fišer, emeritní děkan a kanovník kapituly sv. Kosmy a Damiána. Z významných osobností, které získaly Svatováclavskou plaketu, byl hudebník a člen brandýského Divadla o páté Jaroslav Chlup, který byl oceněn in memoriam za celoživotní přínos kulturnímu životu ve městě, a také za podíl na obnově svatováclavských poutí. Čestné občanství získala také vynikající atletka - oštěpařka Dana Zátoková.⁷⁷ Svatováclavskou plaketu v roce 2013 převzalo na brandýském zámku osm významných osobností z rukou starosty Ondřeje Přenosila. Ocenění získaly i osobnosti z oblasti kultury, sportu nebo společenského života. Mezi oceněnými byli např. houslový virtuos Čeněk Pavlík, operní a operetní pěvkyně Marta a Helena Cihelníkovy a dvojnásobný mistr světa ve veslování Ondřej Synek.⁷⁸

---

⁷⁶ Nový prostor, 5. 3. 2009, Město prohlubuje vztahy s církví, autor: Marek Huber.

⁷⁷ Městské listy Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi 2011/9, S Danou Zátokovou převzaly ocenění i další významné osobnosti, autor: Redakce.

⁷⁸ Městské listy Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi 2013/9, Svatováclavskou plaketu obdržel houslista Pavlík nebo veslař Synek, autor: Redakce.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

V rámci poutní Slavnosti Palladia, konané 15. srpna 2010 ve Staré Boleslavi převzal kardinál Miloslav Vlk z rukou starosty Ondřeje Přenosila Titul čestného občana tohoto poutního města. Kardinálu Miloslavovi Vlkovi byl tak projevěn veřejný dík za jeho zásluhy o rozvoj tohoto nejstaršího českého poutního místa. V roce 2003 se kardinál výrazně podílel na obnovení svatováclavské poutní tradice v celonárodním měřítku. Během sedmi ročníků Národní svatováclavské pouti, kdy se tato duchovní událost stala postupně široce medializovanou akcí státního svátku Dne české státnosti, upevnil kardinál Miloslav Vlk svůj osobní vztah k tomuto městu. Byl častým návštěvníkem tohoto poutního místa, za jeho arcibiskupské služby se Stará Boleslav stala znovu centrem pozornosti společenského i duchovního života. Vahou své osobnosti se zasloužil o zvýšení prestiže tohoto poutního místa. Z promluvy kardinála Vlka v den poutní slavnosti: „Zde ve Staré Boleslavi, jako nikde jinde v naší zemi, je obdivuhodně spojena úcta k hlavnímu patronu české země, ochránci a věčnému panovníku naší vlasti sv. Václavovi, s úctou k Panně Marii jako k Palladiu, ochránkyni naší víry... V tradici naší zbožnosti je sv. Václav především ochráncem vlasti, ochráncem její hodnotové tradice, dědictví otců. Jde spíše o rovinu národní a státní, se kterou je tento světec-panovník úzce spojen. Toto spojení je v posledních letech stále více přijímáno a uznáváno i těmi, kdo s námi nesdílejí tradici naší víry. Je to patrné při svatováclavských poutích, které jsme rozvinuli.“⁷⁹

Významnou událostí pro Starou Boleslav bylo také získání ostatku sv. Václava. V březnu 2014 převzali tento ostatek kanovníci Staroboleslavské kapituly sv. Kosmy a Damiána ve Svatováclavské kapli na Pražském hradě. Ke slavnostní události došlo na závěr bohoslužby, kterou sloužil pražský arcibiskup kardinál Dominik Duka OP, při příležitosti výročí translace sv. Václava ze Staré Boleslavi na Pražský hrad. V kázání Dominik Duka připomněl: „V Ústavě se hlásíme ke svým kořenům, a jestliže se k nim chceme hlásit nadále, nemůžeme se vzdát křesťanství, svatého Václava ani Jana Nepomuckého. To bychom se potom vzdali pramene, z kterého tato zem žije.“ Ostatky sv. Václava jsou po 1076 letech zpět na místě zavraždění a prvního hrobu národního světce. Jsou uloženy v relikviáři, který zhotovil sochař Josef Václav Myslbek. Stará Boleslav získala na důležitosti a významu v budování svatováclavské tradice.⁸⁰

---

⁷⁹ Městské listy Brandýsa nad Labem- Staré Boleslavi 2010/ 9, Kardinál Miloslav Vlk čestným občanem města, autor: Milan Novák.

⁸⁰ Městské listy Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi 2014/4, Svatováclavský ostatek putoval do Staré Boleslavi, autor: Redakce.

4. Poutní místo Stará Boleslav v současnosti

4.1 Rozvoj poutního místa a jeho okolí

Město Brandýs nad Labem - Stará Boleslav se v posledních letech výrazně rozvíjí. Počet obyvatel města překročil přes 18 000 a každým rokem se tento počet navyšuje, na rozdíl od mnoha okolních měst, kde obyvatel ubývá. Město je atraktivní nejen pro bydlení, ale i pro podnikání a s tím souvisí také dostatek pracovních příležitostí pro obyvatele. Město nabízí také výhodné podmínky pro investory, kteří se chtějí podílet na budování města. Díky tomu dochází k výstavbám mnoha bytových a rodinných domů. Město patří mezi atraktivní lokality díky své blízkosti a snadné dostupnosti z Prahy. Je snadno dostupné městskou hromadnou dopravou, dálničním převeděčem a cyklistickými trasami. V budoucnu by se měla zlepšit dopravní situace ve městě, která má negativní dopad na obyvatele. Doprava vede centrem města, jsou přetížené silnice a také je nedostatek parkovacích míst. V současné době probíhá revitalizace vodních ploch a lužního lesa.⁸¹

Stará Boleslav patří ve své dlouhé poutní tradici mezi nejdůležitější místa křesťanské víry českého národa. Společně s Pražským hradem tvoří jedno z nejstarších a pro český národ jedno z nejpamátnejších míst našeho státu. Proto, aby v budoucnu toto poutní místo více vzkvétalo, vznikla myšlenka bližší spolupráce města s církví.

Starosta Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi Ing. Vlastimil Pícek, probošt Staroboleslavské kapituly P. Libor Bulín a pražský arcibiskup kardinál Dominik Duka OP, podepsali 25. 11. 2015 na pražském arcibiskupství memorandum *O povznesení významu Staré Boleslavi jako centra národní paměti a výchovy k modernímu občanství*. Toto memorandum se týká většího zapojení města a církve při rozvoji tohoto poutního místa, jako centra paměti českého národa. Cílem projektu je citlivá rekonstrukce vybraných památkově chráněných objektů, zejména basiliky sv. Václava a chrámu Nanebevzetí Panny Marie. V další etapě rozvoje města by mělo vyrůst kulturní centrum, které by zajišťovalo veškeré zázemí pro přicházející poutníky, zahraniční turisty, rodiny s dětmi, zájmové organizace a školní zájezdy. Toto centrum by se staralo o celoroční aktivity výchovné, vzdělávací, kulturní, badatelské a publikační. Stará Boleslav by tak neměla být medializována pouze v rámci Národní svatováclavské pouti, ale měla by být v centru zájmu společnosti během celého roku. Další myšlenkou je vybudování

---

⁸¹ Městské listy Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi 2015/8, Vize a možnosti rozvoje města - centrum Stará Boleslav, autor: Ing. Arch. Pavel Bíma.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

stálé expozice, která by se zabývala vznikem českého státu a následné christianizace Čech. Při podpisu smlouvy kardinál Dominik Duka řekl: „Zejména v těchto dnech si musíme připomínat, odkud vyrůstají kořeny naší identity. To, v čem dnes žijeme, nebylo výsledkem věřejší politické dohody, ale pramení z hluboké tradice, jejíž jsme součástí. Jsem rád, že se nám podařilo se domluvit na společném postupu, jak rozvíjet místo spojené s českou státností“. Ve společném memorandum se uvádí: „V současné době probíhají politicky, diplomaticky a mediálně živé debaty o vztahu jednotlivých států a národů v celku Evropy, o významu, formě a vůbec budoucím trvání EU, stejně jako diskuze o nebezpečí střetu s radikálním islámem, nebo o otázkách, jak vymezit východní hranici Evropy. Přitom zůstává bez náležité péče o historickou paměť a bez soustavné výchovy k občanským ctnostem... Staré Boleslavi jsme mnoho dlužni. Pro naši naléhající současnost a nejasnou budoucnost nestačí pouze zorganizovat jednu pouť v roce a připomenout při ní, že slavíme Den české státnosti.“⁸²

O vzrůstajícím významu města Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi svědčí i návštěva prezidenta republiky. V dubnu 2015 prezident Zeman navštívil toto město v rámci své návštěvy Středočeského kraje. V budově Brandýské radnice přivítali prezidenta republiky zastupitelé města, zástupci škol, armádní a bezpečnostní složky, které působí na území města. V úvodním setkání starosta města ing. Vlastimil Pícek seznámil prezidenta se záměrem revitalizovat církevní památky ve Staré Boleslavi a zkvalitnit zázemí pro návštěvníky tohoto města. Při besedě s občany se prezident zajímal o celkovou životní úroveň obyvatel a kladl důraz na zlepšení dopravní infrastruktury ve městě a jeho okolí. Prezident Zeman vyjádřil podporu pro celkovou revitalizaci poutního areálu a přislíbil také pomoc při této realizaci.⁸³

4.2. Poutní cesty do Staré Boleslavi

Do Staré Boleslavi přicházejí poutníci po celá staletí. Každého návštěvníka, který přichází na toto posvátné místo, tento poutní areál oslovuje. Turistu přicházejícího obdivovat kulturní a historické bohatství města, nebo poutníka, který přichází s duchovním odevzdáním, s vroucí modlitbou, prosbou a poděkováním. Každý návštěvník má možnost svou přítomností uctít památku národního světce.

---

⁸² Městské listy Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi 2016/1, Podpis memoranda v Arcibiskupském paláci, autor: jas.

⁸³ Městské listy Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi 2015/6, Průběh návštěvy prezidenta Miloše Zemana, autor: Jaroslav Selner.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

Do Staré Boleslavi vedly prastaré poutní cesty; některé z nich zanikly a některé jsou dodnes poutníky využívány. Nestarší cesta je tzv. Svatováclavská. Touto cestou pravděpodobně převáželi tělo sv. Václava do Prahy. Vedla z Boleslavi přes Brázdim, Popovice, Přezletice až do Letňan, dále přes Karlín, Poříčí a Královskou cestou na Pražský hrad. Z této cesty se do dnešních dnů nic nezachovalo, existují pouze písemné záznamy v mapách. Po zániku této cesty byla poutníky využívána tzv. Via Sancta - Svátá cesta, která je nejznámější a dodnes poutníky využívána. Po této cestě putují poutníci z Prahy přes Vysočany, Klíčov, Kbely, Vinoř, Podolánku, Dřevčice a Vrábí. Touto cestou se vydávají poutníci na pouť do Staré Boleslavi, buď pěšky, nebo na kole.⁸⁴

Tato cesta vznikla v 17. století, a je lemovaná 44 kapličkami. Tyto kapličky vybudoval jezuitský řád za finanční podpory šlechtických mecenášů. Kapliček bylo postaveno 44, protože se poutníci během cesty modlili Loretánské litanie k Panně Marii a tyto litanie měly 44 zvolání. Kapličky dodnes lemují silnici, některé z nich zanikly, nebo jsou v dosti poničeném stavu. Mnohé z nich byly udržovány místními obyvateli. V každé kapličce byl vymalován výjev převážně ze života svatého Václava a svaté Ludmily. Kapličky byly od sebe vzdáleny přibližně na délku Karlova mostu, tato délka byla pouze symbolická. V barokní době měla symbolika velký význam. První kaplička „Staroboleslavská“, která dnes již neexistuje, byla postavena v Karlíně. Kaple byla zasvěcena staroboleslavskému Palladiu a byla uvedena počátečním zvoláním loretánské litanie „Svatá Maria“. V této kapličce byla vyobrazena korunovace Palladia dvojicí andělů doprovázené postavami sv. Cyrila a sv. Metoděje a kde úctu k Palladiu vyjadřuje sv. Václav společně se sv. Ludmilou. Druhá kaplička „Aitlická“ se zachovala do dnešních dnů, není sice původní, pochází z pozdější doby. V kapličce je vyobrazena kněžna Ludmila při přijetí svátosti křtu.⁸⁵ V pořadí 17. je kaplička „Krupecká“, která se nachází na parkovišti Leteckého muzea ve Kbelích (viz obr. 5). V této kapličce je dodnes zachován původní nápis, který začíná počátečními verši Svatováclavského chorálu. Mezi těmi, které přežily, je i kaplička, která se nachází blízko stanice metra Letňany tzv. kaple „Jeníkovská“, která měla oslovení „Panno nejmoudřejší“. V této kapli byl zobrazen sv. Václav, který posílá poselství k papeži do Říma s dotazem, jaké slavnosti se konají o svátcích sv. Kosmy a Damiána a sv. Michala v Římě. Poslední dochovaná kaple je „Vyšehradská“, která měla oslovení „Královno vyznavačů“. V kapli byl vyobrazen výjev „Vidění krále Jagellonců“. V tomto

---

⁸⁴ Srov. Kuranda, M. Z Prahy do Staré Boleslavi, 1. vyd. Brandýs nad Labem - Stará Boleslav, 2009, s. 10.

⁸⁵ Srov. Kuranda, M. Z Prahy do Staré Boleslavi, 1. vyd. Brandýs nad Labem - Stará Boleslav, 2009, s. 17, 22, 24.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

vidění viděl král průvod českých zemských patronů ve Svatovítské katedrále, kteří jdou ke hrobu sv. Václava. Kapliček, které se z celé řady dodnes dochovaly, je necelá polovina.⁸⁶

Obr. 5 – Krupecká kaplička. Zdroj web: <http://via-sancta.cz/fotogalerie/kaple-c-17>.

Tato cesta je běžně užívána nejenom poutníky, ale i nadšenými cykloturisty. V současnosti se na pouť do Staré Boleslavi vychází ráno v pět hodin druhou sobotu v září z kostela sv. Bartoloměje v Praze Kyjích, do poutního místa poutníci přichází v 10 hodin, kdy tu začíná bohoslužba v kostele Nanebevzetí Panny Marie.

Při pěší pouti nebo cyklopouti se člověk na svůj život dívá s větším nadhledem. Více se může soustředit na modlitbu a přemýšlet o svém životě. Na takovéto cestě, která je fyzicky náročná, se více setkáváme s Bohem. Oblíbené jsou např. cyklopoutě, kdy během tří dnů jedou cyklisté na vzdálené poutní místo. Přespávají na farách, pravidelně se modlí a zažívají tak společné chvíle s Kristem. Tyto poutě, které jsou fyzicky náročné, přinášejí poutníkům mnoho duchovního bohatství a jsou v současné době velmi populární.⁸⁷

---

⁸⁶ Srov. Kuranda, M. Z Prahy do Staré Boleslavi, 1. vyd. Brandýs nad Labem - Stará Boleslav, 2009, s. 48, 54, 104, 113.

⁸⁷ Katolický týdeník 2011/27, Cyklopoutníci projeli celou republiku, autor: Václav Štaud.

4.3 Význam poutí

Na poutních slavnostech se společně setkávají lidé různého vyznání, věřící i nevěřící společnost. Dochází k vzájemné propojenosti mezi lidmi a k vzájemnému sdílení. Poutní místo může působit na proměnu každého člověka, je také prostorem k evangelizaci. Evangelizovat znamená sdílet radostnou zprávu o Božím království s ostatními lidmi. Každý křesťan má svou vírou a životem přinášet Kristovo učení a šířit dál radostné poselství o spáse lidí. Účastí na pouti, kde se setkáváme s ostatními lidmi, je čin evangelizace. Tento způsob evangelizace má misijní charakter. V projevech lidové zbožnosti, mezi které patří i putování na místa světců se projevuje víra věřících. Z kulturních tradic vyrůstá každý národ a projevy lidové zbožnosti vyrůstají právě na těchto základech. V papežské exhortaci *Evangelii Gaudium* papež František ukazuje nové cesty, kterými se má církev v dnešní době ubírat. Mezi významné body patří i misijní a pastorační práce církve. „Společně putovat ke svatyním a účastnit se dalších projevů lidové zbožnosti a přivádět sebou také děti nebo zvat další lidi, je samo o sobě úkon evangelizace“.⁸⁸

Poutě patří do křesťanského života již od 4. století n.l. Na pouť se vydávali mladí, staří, nemocní, kteří doufali v uzdravení, chudí či bohatí. Všichni hledali na posvátném místě duchovní posilu. Poutníci přicházeli na místa se svými prosbami, starostmi a poděkováním. V modlitbě hledali pomoc a ochranu Boží. Přicházeli také do míst, které bylo spojeno se zářným uzdravením nebo životem či smrtí světce. Pouť přinášela poutníkům kromě duchovní obnovy také nové zážitky, zkušenosti a také na nějaký čas vytržení od každodenních povinností. Pro každého poutníka byla pouť velkým svátkem, na který se musel připravit. Každá pouť měla svá pravidla, která se musela dodržovat. Začínala přípravou ve formě svátosti smíření, účastí na bohoslužbě ve farním kostele a závěrečným požehnáním poutníků. Během cesty se poutníci modlili růženec, nebo se zpívaly náboženské písně. Některé poutě byly fyzicky náročné, putovalo se i několik týdnů za každého počasí. Poutníci se na cestě také postili, zříkali se pohodlí a dobrovolně snášeli útrapy spojené s putováním. Věřící člověk hledal ve světcích oporu a pomoc, ale především byl světec velkým přímluvcem u Boha.⁸⁹

Poutní místa vždy přitahovala svou duchovní silou věřícího člověka. Život a smrt světce byla pro poutníka životním vzorem. Křesťanská tradice přikládala velký význam svě-

---

⁸⁸ Cit. Papež František, *Evangelii Gaudium*, Radost evangelia, apoštolská exhortace o hlásání evangelia v současném světě, 1. vyd. Praha: Paulínky, 2014, s. 82.

⁸⁹ Srov. Ohler, N. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*, 1. vyd. Praha: Vyšehrad 2000, s. 11, 56, 73.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

dectví mučednické smrti světce pro další duchovní rozvoj věřícího křesťana. Světec si dobrovolně zvolí smrt a tím se rozhodne následovat Krista. V jejich smrti se odráží projev víry a vztah k ukřižovanému Kristu. „Pro mučedníka však jeho smrt není jen následek vnějšího násilí, ale spíše výsledek svobodné volby, která se rozhodne pro smrt s Kristem, protože nechce přijmout život bez Krista.“ „Mučednictví nám tedy hlásá, že pro Kristovy učedníky má smrt smysl a obsah. Mučedník přijímá svobodně smrt, protože víra v Krista mu dává jistotu, že smrt je svoboda a život. Přijímá násilnou smrt, aby ve smrti svobodně žil.“⁹⁰ Putování na místo, které je spojeno se životem či mučednickou smrtí svatých nás má povzbuzovat ve víře a následování příkladu jejich života. V Konstituci o posvátné liturgii *Sancrosanctum Consilium* se píše. „V nebi zpívají Bohu dokonalou chválu a přimlouvají se za nás. O jejich svátcích hlásá církev velikonoční tajemství ve svatých, kteří spolu s Kristem trpěli a spolu s ním jsou oslaveni, ukazuje věřícím jejich příklad, který všechny přitahuje skrze Krista k Otci a vyprošuje pro jejich zásluhy Boží dary.“⁹¹

Již ve Starém zákoně můžeme nalézt první zmínky o putování. Ve Starém zákoně je Abrahám předobrazem poutníka, který putuje a hledá vyvolenou zemi. V tomto putování pokračují Abrahámovi potomci, kteří po vysvobození z egyptského otroctví putují 40 let pouští a hledají Hospodina. Pro Izraelský národ měly poutě hluboký význam a byly dokonce povinné jako např. velikonoční pouť do Jeruzaléma. Také Ježíš se této poutě od dvanácti let pravidelně zúčastňoval. V Novém zákoně máme obraz Ježíše, který putuje za člověkem, a naopak apoštolové putují za Ježíšem. Cílem poutí prvních křesťanů byla posvátná místa, kde se projevovala Boží přítomnost. Putovalo se k hrobům apoštolů a prvních křesťanských mučedníků. Každý křesťan je poutník, který celý život putuje za Ježíšem a během tohoto putování přináší i oběti. Každá doba má v pouti svou specifickou a neopakovatelnou podobu a význam. Směr a cíl každé pouti je pouze jeden a tím je Kristus.⁹²

Každé poutní místo má svůj osobitý charakter a nezaměnitelné kouzlo. Mezi významná poutní místa v Čechách a na Moravě patří také Svatovítská katedrála v Praze, kde jsou uloženy ostatky nejen sv. Václava, ale i dalších českých mučedníků, Svatá Hora u Příbrami, která patří mezi nejstarší mariánská poutní místa v Čechách, Levý Hradec, kde se nachází nejstarší

---

⁹⁰ Cit. Boublík, V. Setkání s Ježíšem, 1. vyd. Svitavy: Trinitas 2002, s. 217, 218.

⁹¹ Přístup z <http://kap.5 Liturgický rok, cit. odstavec 104, Mučedníci a ostatní svatí /www.vatican.sancrosanctum consilium/>.

⁹² Srov. Boháč, Z. Poutní místa v Čechách, 1. Vyd. Praha: Debora, 1995, s. 6.

Monika Dušiková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

křesťanský kostel v Čechách a posvátný Velehrad, který je spojen se sv. Cyrilem a Metodě-
jem.⁹³

---

⁹³ Srov. Boháč, Z. Poutní místa v Čechách, 1. vyd. Praha: Debora, 1995, s. 8.

5.Závěr

Vykonaná pout' v minulosti znamenala pro poutníka oživení jeho života, zapomenutí na každodenní starosti a povinnosti. Lidé si z vykonané pouti k oblíbenému světci přinášeli především duchovní posilu do všedního života, který nebyl jednoduchý. Na poutním místě zažívali pocit bezpečí a ochrany Boží, který si pak přinášeli do svých domovů. Poutní místa vždy přitahovala zájem poutníků díky své neobyčejné atmosféře a duchovní síle. Přestože v minulosti byla snaha o potlačování poutí, či dokonce docházelo k úplnému zakazování např. v josefínské době nebo v době nedávno minulé, fenomén poutí na posvátná místa v lidech nezmizel a nadále přetrvává. Liší se pouze ve způsobu putování a v některých projevech. Většina poutníků v současnosti přijíždí na poutní místa pohodlně vlakem, autobusem či vlastní dopravou. Pěší poutě, které se dnes organizují, už nejsou tak početné a výpravné jako v minulosti. Někteří poutníci přijíždějí na vzdálenější místa také na kolech. Fenomén pouti, tak jak jej známe z minulosti, dokáže oslovit i současného křesťanského poutníka. Jsou tu vzpomínky na minulé generace, které s radostí putovaly na poutní místa, různé upomínkové předměty z poutních míst uchovávané v rodinách, vzpomínky na vyslyšení proseb apod. To všechno stále oslovuje i dnešního křesťana. Díky tomu poutě stále žijí, i když méně nápadně a jsou součástí dnešního života. Věřící křesťan si však z návštěvy poutního místa odnáší mnohem víc než jenom oživení vzpomínek. Je to především posílení jeho vnitřního vztahu k Bohu a touhy po věčné spáse.

Do Staré Boleslavi přicházeli poutníci po celá staletí, aby uctili památku svatého Václava a aby vyjádřili hlubokou lásku k Matce Boží. Na tomto poutním místě došlo k výjimečnému propojení svatováclavské tradice s mariánskou úctou. V těžkých dobách útlaku a nepsobdy se poutníci z tohoto místa modlili a prosili Pannu Marii a svatého Václava o ochranu české země. Dnes přijíždějí poutníci z celé České republiky i ze zahraničí, nejenom na významné svátky, ale i po celý rok.

V průběhu tisícileté historie Staré Boleslavi se v jejím prostoru objevila celá dlouhá řada významných osobností - od císařů, králů až po současné politiky. Do světové pozornosti se poutní místo dostalo v roce 2009 díky unikátní a pro město ojedinělé návštěvě papeže Benedikta XVI. Tato návštěva pozvedla Starou Boleslav na místa světových poutních míst. Katolická církev je v dnešní době výrazně kritizována a negativně hodnocena, jak ze strany spo-

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

lečnosti, tak i řad některých politiků. Přestože čelí katolická církev mnoha útokům, tak jsou pozitivně vnímány papežské návštěvy v České republice. Obnovení Národní svatováclavské pouti v roce 2003 ve Staré Boleslavi, která je medializovaná a kladně hodnocena širokou veřejností, také výrazně přispívá k pozitivnímu vnímání církve v České republice. Na obnovení svatováclavské pouti se podílela řada osobností, která byla oceněna nejenom městem, ale získala ocenění i od Svatého Otce. Stará Boleslav se v průběhu své historie dostala v současnosti opět mezi nejdůležitější a nejvýznamnější poutní místa v Čechách. Dnešní člověk vnímá postavu středověkého knížete Václava různými úhly pohledů. Z křesťanského pohledu se jeví sv. Václav jako ochránce a přímluvce, pro ostatní je velkým politikem, diplomatem, ale pro někoho může být i naivním panovníkem. Neměli bychom vnímat postavu sv. Václava pouze jedním nacionálním směrem: „Ačkoli svatý Václav na bílém koni s kopím v ruce se jeví být symbolem vojenské pomoci a objevuje se v této roli po celý středověk, podstatou jeho činů i genia českých zemí nebylo xenofobní uzavírání za pohraniční hory, nýbrž cesta kulturní výstavby“.⁹⁴

Na tomto poutním místě se setkávají, jak věřící, tak nevěřící lidé; všechny spojuje vědomí sounáležitosti a úcta k odkazu předků a zodpovědnost za budoucnost národa. Na tomto místě kromě společného sdílení, dochází také k dialogu a k vzájemnému porozumění a komunikaci. Mnozí turisté přicházejí na poutní místo pouze ze zvědavosti nebo za kulturním zážitkem. Přesto i taková návštěva, která nemusí mít duchovní charakter, může mít pro návštěvníky v budoucnu velký přínos a může zapůsobit na vnitřní proměnu každého člověka. Pout' je příležitostí, kde se setkávají lidé mnoha generací, různého vyznání, profesí a sociálních vrstev. Spojuje je úcta k národnímu světcovi a k českému národu.

Návštěvou poutního místa Stará Boleslav se vracíme ke svým kořenům; k základům, ze kterého vyrostl český národ. Tyto tradice a hodnoty jsou předávány z generace na generaci. Naším úkolem a cílem by mělo být tyto tradice a duchovní hodnoty uchovávat a předávat dál dalším generacím, které přijdou po nás.

V této práci bych také chtěla poděkovat mnoha anonymním dobrovolníkům a nadšencům, kteří se každoročně podílejí na přípravě Národní svatováclavské pouti. I oni svou nezištnou prací pomáhají udržovat ve společnosti národní hrdost a vlastenectví, v tom dobrém slova smyslu.

---

⁹⁴ Cit. Vaníček, Vratislav. Svatý Václav: panovník a světec v raném středověku. Praha: Paseka, 2014, s. 9.

Bibliografie

BÍMA, Pavel. *Vize a možnosti rozvoje města - centrum Stará Boleslav*. Městské listy Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi, 2015/8.

BOHÁČ, Zdeněk a Pavel BOHÁČ. *Poutní místa v Čechách*. Praha: Debora, 1995. ISBN 80-85923-07-6.

BOUBLÍK, Vladimír, SKALICKÝ, Karel (ed.). *Setkání s Ježíšem*. Svitavy: Trinitas, 2002. Studium. ISBN 80-86036-68-5.

BURDOVÁ, Zuzana. *V Boleslavi pod deštníky*. Katolický týdeník, 2007/40.

ČONDL, Karel. *Dějiny pedagogiky. První školy v Čechách a na Moravě*. Praha, 1939.
Evangelii gaudium: Radost evangelia: apoštolská exhortace o hlásání evangelia v současném světě. Praha: Paulínky, 2014. ISBN 978-80-7450-118-0.

DOHNAL, Šimon. *Národní svatováclavská pouť*. Katolický týdeník, 2004/41.

HERMAN, Daniel. *Svatý Václav spojuje českou společnost*. [online] 2004. Dostupné na: WWW: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=2438>.

HUBER, Marek. *Město prohlubuje vztahy s církví*. Nový prostor, 5. 3. 2009.

JEŘÁBEK, Vladimír. *Čtení o Palladiu země České*. Brno, 1946.

KADLEC, Jaroslav. *Dějiny katolické církve*. 3. přeprac. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1993. ISBN 80-7067-285-4.

KUČERA, Zdeněk (ed.). *Katolická poutní místa v Česku na počátku 21. století: podle konání poutě během kalendářního roku*. V Praze: Naklad. P3K, 2012. ISBN 978-80-87343-10-4.

KURANDA, Miroslav. *Z Prahy do Staré Boleslavi svatou cestou podél čtyřiačtyřiceti kapliček a svatováclavskou cestou ze Staré Boleslavi do Prahy*. Praha: Městská část Praha 9, 2009. ISBN 978-80-254-3648-6.

KUTIL, Tomáš. *Svatý Václav spojuje i po tisíci letech*. Katolický týdeník, 2010/40.

MACHÁNĚ, Jiří. *Poutníků ve Staré Boleslavi přibývá*. Katolický týdeník, 2005/41.

MACHÁNĚ, Jiří. *Nedej zahynouti nám ni budoucím!* Katolický týdeník, 2006/40.

MACHÁNĚ, Jiří. *Čteme ze stejného Písma jako sv. Václav*. Katolický týdeník, 2008/40.

MACHÁNĚ, Jiří. *Nebojím se, poněvadž mám biskupskou berlu*. Katolický týdeník, 2013/39.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

Matice staroboleslavská. [online] 2009. Dostupné na: WWW:
<http://www.staraboleslav.com/matice.php>.

MIKULEC, Jiří. *Kult svatého Václava a barokní náboženská bratrstva v Čechách.* Kubín, Petr (ed.) *Svatý Václav. Na památku 1100. výročí narození knížete Václava Svatého.* Praha: Togga, 2010. 978-80-87258-23-1.

Mučedníci a ostatní svatí, kap. 5, odst. 104 [online]. Dostupné na: WWW:
http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19631204_sacrosanctum-concilium_cs.html.

Národní svatováclavská pouť. [online] 2003. Dostupné na: WWW:
<http://www.katolik.cz>.

NOVÁK, Milan. *Národní svatováclavská pouť.* Městské listy Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi, 2007/9.

NOVÁK, Milan. *Archeologický průzkum.* Městské listy Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi, 2008/4.

NOVÁK, Milan. *Národní svatováclavská pouť.* [online] 2009. Dostupné na: WWW:
<http://www.navstevapapeze.cz/mista/stara-boleslav/narodni-svatovaclavska-pout>.

NOVÁK, Milan. *Kardinál Miloslav Vlk čestným občanem města.* Městské listy Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi, 2010/9.

OBRAZOVÁ, Pavla a Jan VLK. *Maior gloria: svatý kníže Václav.* Praha: Paseka, 1994. Historická paměť. ISBN 80-85192-94-2.

OHLER, Norbert. *Náboženské poutě ve středověku a novověku.* Praha: Vyšehrad, 2002. Kulturní historie. ISBN 80-7021-510-0.

Papež Benedikt XVI. v České republice, Česká biskupská konference, Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2009.

Papežský řád pro muže vzorné pověsti. Autor: redakce. Městské listy Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi, 2010/1.

PÁTROVÁ, Karin. *Stará Boleslav a její místo v českých církevních dějinách.* Oblastní muzeum Praha-východ, 2009. ISBN:978-80-903984-5-9.

PAŘÍZKOVÁ, Kateřina. *Mariánská procesí v průběhu 19. století* Salve regina : *Mariánská úcta ve středních Čechách* / Praha : Etnologický ústav Akademie věd České republiky ve spolupráci se Státním oblastním archivem v Praze, 2014.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

PIŠTORA, Aleš. *Papež Benedikt XVI. o návštěvě u nás*. [online] 1. 10. 2009. Dostupné na: WWW: <http://www.navstevapapeze.cz/clanky/Papez-Benedikt-XVI-o-navsteve-u-nas.html>.

PLACÁK, Petr. *Svatováclavské milénium: Češi, Němci a Slováci v roce 1929*. Praha: Babylon, 2002. ISBN 80-902804-2-0.

Počátky lidové pouti v našem souměstí. [online] 3. 9. 2010. Dostupné na: WWW: <http://www.novinyprostor.cz/clanek/pocatky-lidove-pouti-v-nasem-soumesti>.

Prezident a premiér vítali pouť. Autor: redakce. Městské listy Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi, 2008/9.

PRINZ, Jiří. *Svatováclavské oslavy s Palladiem*. Katolický týdeník, 2010/41.

PRINZ, Jiří. *Stará Boleslav oslavila knížete Václava*. Katolický týdeník, 2011/41.

PRINZ, Jiří. *Nuncius Leanza korunoval Palladium*. Katolický týdeník, 2014/40, 30. 9. 2014.

PRINZ, Jiří. *Svatováclavský chorál pro Ukrajinu*. Katolický týdeník, 2015/40.

Připravme se na návštěvu Svatého otce Benedikta XVI. v České republice. Česká biskupská konference 2009. České Budějovice: Poustevník, 2009.

RYNEŠ, Václav. *Palladium země České*. 1. vyd. Praha: Universum, 1948.

SELNER, Jaroslav. *Průběh návštěvy prezidenta Miloše Zemana*. Městské listy Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi, 2015/6.

SELNER, Jaroslav. *Podpis memoranda v Arcibiskupském paláci*. Městské listy Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi, 2016/1.

SLÁMA, Jiří. *Střední Čechy, kolébka národních patronů: sv. Ludmila, sv. Václav, sv. Vojtěch, sv. Prokop*. Kladno: Sládečkovo vlastivědné muzeum v Kladně, příspěvková organizace, 2015. ISBN 978-80-904728-9-1.

S Danou Zátopkovou převzali ocenění i další významné osobnosti. Autor: redakce. Městské listy Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi, 2011/9.

Stará Boleslav hostí jubilejní desátou Národní svatováclavskou poutí. Autor: redakce. Městské listy Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi, 2012/8.

Svatováclavskou plaketu obdržel houslista Pavlík nebo veslař Synek. Autor: redakce. Městské listy Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi, 2013/9.

Svatováclavský ostatek putoval do Staré Boleslavi. Autor: redakce. Městské listy Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi, 2014/4.

Svatý Václav a ohrožená demokracie. Katolický týdeník, 2012/40, 2. 10. 2012.

Monika Dušíková
Význam Svatováclavských poutí ve Staré Boleslavi po roce 1989 a jejich odkaz
pro současnou křesťanskou společnost

ŠEBEK, Jaroslav. *Svatováclavská tradice za první republiky a během nacistické okupace*. Kubín, Petr (ed.) *Svatý Václav. Na památku 1100. výročí narození knížete Václava Svatého.*, Praha: TOGGA, 2010. 978-80-87258-23-1.

ŠMAHEL, František. *Úcta k svatému Václavu v husitských Čechách*. Kubín, Petr (ed.) *Svatý Václav. Na památku 1100. výročí narození knížete Václava Svatého.*, Praha: TOGGA, 2010. 978-80-87258-23-1.

ŠTAUD, Václav. *Cyklopoutníci projeli celou republiku*. Katolický týdeník, 2011/2.

VANÍČEK, Vratislav. *Svatý Václav: panovník a světec v raném středověku*. Praha: Paseka, 2014. Historická paměť. ISBN 978-80-7432-501-4.

ŽEMLIČKA, Josef. *Století posledních Přemyslovců: český stát a společnost ve 13. století*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1986.